

ОПЕРАТИВНИЙ ҐЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ: ОГЛЯД ВТОРИННИХ ДАНИХ

29 БЕРЕЗНЯ 2022 Р.

ПОДЯКА

Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні: огляд вторинних даних (від 29 березня 2022 р.) підготовлений ООН Жінки у партнерстві з CARE International.

ООН Жінки та CARE International висловлюють вдячність за величезний внесок в роботу над аналізом Меріт Хіетанен (міжнародній консультантці), Оксані Потаповій (національній консультантці), Христині Ханіф (представниці CARE International), Ганні Квіт (програмній аналітичній ООН Жінки) та Фелісії Далквіст (міжнародній спеціалістці ООН Жінки), на яких лягла основна відповідальність за розробку та консолідацію цієї публікації.

Велика подяка висловлюється команді ООН Жінки в Україні та її партнерам, Регіональному офісу структури та штаб квартирі ООН, а також команді CARE International.

Особлива подяка висловлюється Еріці Квапіловій, Ніколасу Бурніату, Айседорі Кей та Шіван Форан за їх стратегічне наставництво в процесі розробки.

Розробка аналітичного звіту стала можливою за фінансової підтримки урядів Норвегії, Канади та Данії та організацією CARE в Німеччині.

ООН Жінки та CARE International висловлюють щирю подяку всім зацікавленим сторонам, які внесли свій величезний досвід та ресурси у розробку цього важливого документу.

ЗМІСТ

АКРОНИМИ ТА СКОРОЧЕННЯ	5	6. БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ	22
РЕЗЮМЕ	6	6.1 Безпека та ґендерно зумовлене насильство	22
1. ВСТУП	11	6.2 Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка	23
2. ГУМАНІТАРНА СИТУАЦІЯ	11	7. ЛІДЕРСТВО І УЧАСТЬ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ТА ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ	24
3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ	13	8. ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ	27
4. ҐЕНДЕРНІ РОЛІ ТА ВІДНОСИНИ	14	9. ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ПОТІК БІЖЕНЦІВ	28
4.1 Оплачувана та неоплачувана праця	14	9.1 Ситуація на кордоні	28
4.2 Ролі жінок і чоловіків у війні	16	9.2 (Не)можливість виїхати з України та вплив цієї ситуації на різні категорії населення	28
5. ДОСТУП ДО ПОСЛУГ ТА РЕСУРСІВ	16	10. РЕКОМЕНДАЦІЇ ВСІМ ДОНОРАМ, ПРОВІДНИМ ГУМАНІТАРНИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ ТА СУБ'ЄКТАМ	31
5.1 Безпечне та доступне житло	16		
5.2 Грошова, фінансова та соціальна підтримка	17		
5.3 Продовольча безпека	17		
5.4 Медичні послуги, у тому числі послуги у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я	18		
5.5 Освіта	20		
5.6 Документи про реєстрацію актів цивільного стану	20		
5.7 Інформація	20		

АКРОНІМИ ТА СКОРОЧЕННЯ

WASH	ВОДА, САНІТАРІЯ ТА ГІГІЄНА	ППН	ПІДЗВІТНІСТЬ ПОСТРАЖДАЛОМУ НАСЕЛЕННЮ
ВООЗ	ВСЕСВІТНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	ПРООН	ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
ВПО	ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМИЩЕНІ ОСОБИ	СНПК	СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ З КОНФЛІКТОМ
ВПП	ВСЕСВІТНЯ ПРОДОВОЛЬЧА ПРОГРАМА	СРЗ	СЕКСУАЛЬНЕ ТА РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я
ҐВГД	ҐЕНДЕРНІ ПИТАННЯ В ГУМАНІТАРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	УВКБ ООН	УПРАВЛІННЯ ВЕРХОВНОГО КОМІСАРА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ
ҐЗН	ҐЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО	УВКПЛ	УПРАВЛІННЯ ВЕРХОВНОГО КОМІСАРА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПРАВ ЛЮДИНИ
ЗСУ	ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ	УКГВ ООН	УПРАВЛІННЯ З КООРДИНАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
ЛГБТІКА+	ЛЕСБІЙКИ, ГЕЇ, БІСЕСУАЛИ, ТРАНСҐЕНДЕРИ, ІНТЕРСЕСУАЛИ, КВІРИ ТА АСЕСУАЛИ	ФАО	ПРОДОВОЛЬЧА ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
МОМ	МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ З МІГРАЦІЇ	ЮНІСЕФ	ДИТЯЧИЙ ФОНД ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
НПТ	НЕПРОДОВОЛЬЧІ ТОВАРИ	ЮНФПА	ФОНД ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У ГАЛУЗІ НАРОДОНАСЕЛЕННЯ
ОБСЕ	ОРГАНІЗАЦІЯ З БЕЗПЕКИ І СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ		
ОГП	ОГЛЯД ГУМАНІТАРНИХ ПОТРЕБ		
ОГС	ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА		
ОҐА	ОПЕРАТИВНИЙ ҐЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ		
ООН ЖІНКИ	СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА РОЗШИРЕННЯ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК		
ПҐР	ПЛАН ГУМАНІТАРНОГО РЕАГУВАННЯ		
ПЗПСП	ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА		

РЕЗЮМЕ

З 24 лютого 2022 року, від початку повномасштабного вторгнення на територію суверенної України, в країні спостерігаються руйнівні наслідки, включаючи масове переміщення людей та жертви серед цивільного населення. Станом на 25 березня Україну вже покинули 3,7 млн біженців, а кількість переміщених осіб досягла 10,2 млн¹. Із тих, хто виїхав за кордон, 90% становлять жінки і діти,² чоловіки віком від 18 до 60 років зобов'язані залишатися в країні. Прогнозується, що 12 мільйонів людей потребуватимуть термінової гуманітарної допомоги³.

Мета оперативного гендерного аналізу (ОГА) – повернути увагу до гендерної динаміки війни в Україні, як вже існуючої, так і нової. У документі також викладені рекомендації для провідних гуманітарних організацій, суб'єктів та донорів для забезпечення врахування гендерних аспектів небезпеки, уразливості та можливостей реагування та забезпечення готовності до цієї кризи. ОГА – це публікація аналізу розвитку ситуації, підготовлена на основі матеріалів, що містять вторинні дані – як інформацію, актуальну до початку кризи, так і оприлюднену після 24 лютого 2022 року. У матеріалах наведено інформацію англійською, українською та російською мовами з різних інформаційних джерел у сфері гуманітарної діяльності та ЗМІ, а також отриману у ході неофіційного спілкування з партнерами структури ООН Жінки. Огляд вторинних даних було проведено з 14 по 22 березня 2022 року⁴. Цей ОГА підготовлено на основі документу *Стислий звіт про оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні*⁵, розроблений організацією CARE International протягом першого тижня кризи. Згодом буде підготовлено ще одну публікацію з аналізом як первинних, так і вторинних даних.

Стислі висновки

- 1) Війна по-різному впливає на жінок і чоловіків та посилює існуючу нерівність. Жінки з груп, які перебувають в уразливому становищі, залишаються поза увагою та непропорційно страждають від криз, спричинених війною.
- 2) Жінки та чоловіки переважно виконують різні ролі в умовах війни. Хоча жінки та жіночі організації відіграють надзвичайно

важливу роль у контексті гуманітарної кризи, вони практично відсутні у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях, а також у переговорному процесі, що відбувається між Російською Федерацією та Україною.

3) Рівень безробіття серед усіх категорій населення, ймовірно, зростає, що, як і раніше штовхатиме жінок у незахищені неформальні сектори економіки.

4) Жінки та чоловіки стикаються з різними труднощами у доступі до необхідних їм послуг та ресурсів. Це, зокрема:

- Відсутність безпечного та доступного житла
- Гостра нестача їжі, води та енергопостачання
- Перешкоди в доступі до отримання готівки та фінансової і соціальної підтримки
- Гострі перебої з наданням медичних послуг, включаючи доступ до послуг охорони сексуального та репродуктивного здоров'я (СРЗ), при цьому різні групи потребують доступу до спеціалізованих медикаментів та лікування
- Перебої в отриманні освіти, що впливають на дітей, молодь та їх піклувальників
- Відсутність документів про реєстрацію актів цивільного стану, що може обмежити доступ до гуманітарної допомоги
- Обмежений доступ до інформації, особливо внаслідок нестабільного функціонування або пошкодження мереж інтернету та електропостачання в найбільш постраждалих районах

5) Виникає багато нових проблем у сфері захисту, наприклад підвищена небезпека гендерно зумовленого насильства (ГЗН), від якого непропорційно страждають жінки і дівчата, особливо представниці уразливих груп. Це, зокрема, такі проблеми:

- Проблеми з безпекою, що стосуються ГЗН, сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК), та торгівлі людьми
- Збільшення потреб у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП)

6) Переміщення населення та потік біженців мають значні гендерно-специфічні особливості: жінки стикаються з численними труднощами на кордоні, а деякі групи людей, зокрема жінки, чоловіки, хлопчики та дівчата з інвалідністю, не можуть виїхати з країни.

7) З більшими ризиками своєї особистій безпеці стикаються жінки-активістки, активістки громадянського суспільства, журналістки та правозахисниці, включаючи більшу небезпеку викрадень і переслідування.

1 УКГП ООН (25 березня 2022 р.). Україна: Доповідь про гуманітарні наслідки. Див. за посиланням: [link](#).

2 Організація Об'єднаних Націй (24 березня 2022 р.). За один місяць війни більше половини дітей в Україні покинули свої домівки. Див. за посиланням: [link](#).

3 УКГП ООН (березень–травень 2022 р.). Терміновий заклик щодо України (березень–травень 2022 р.). Див. за посиланням: [link](#).

4 Деяка інформація була оновлена 29 березня до публікації цього звіту.

5 CARE (березень 2022 р.). Стислий звіт про оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

СТИСЛИЙ ОГЛЯД РЕКОМЕНДАЦІЙ

ДОНОРАМ ТА ГУМАНІТАРНИМ

ОРГАНІЗАЦІЯМ

Основні рекомендації

- Забезпечити, щоб дані і докази збиралися від представників різної статі та груп ризику для використання цих даних під час гендерно орієнтованого та інтерсекціонального гуманітарного реагування та їх врахування при розробці бюджетів, програм та наданні послуг.
- У кожній сфері діяльності і де це можливо – у співпраці з місцевими жіночими організаціями – проводити систематичні оперативні гендерні оцінки та гендерно інтегровані оцінки потреб, щоб зрозуміти відмінні потреби, пріоритети та можливості жінок, дівчат, хлопців, чоловіків із різноманітних груп.
- Здійснювати активний пошук та залучення можливостей партнерської взаємодії з місцевими жіночими громадськими організаціями та громадянським суспільством, які працюють з різними групами меншин. Надавати пряме, гнучке фінансування на основі потреб місцевим українським правозахисним організаціям, щоб забезпечити більш швидке та вчасне реагування, а також підтримувати сталість роботи місцевих організацій.
- Забезпечити, щоб в рамках системи координації гуманітарних питань призначався та підтримувався потенціал механізму «Гендерні питання в гуманітарній діяльності» (ГвГД), що необхідно для виконання зобов'язань щодо дотримання стандартів інтегрування гендерних аспектів на всіх етапах гуманітарного реагування та циклів реалізації програм.

Лідерство і участь жінок у суспільно-політичному житті та процесах прийняття рішень

- Забезпечити конструктивну участь жінок і дівчат, у тому числі з соціально ізольованих груп, у всіх процесах прийняття рішень, включаючи, зокрема, планування гуманітарної діяльності, координацію, впровадження та моніторинг, переговори про досягнення миру та процеси відновлення на національному, регіональному та місцевому рівнях.
- Там, де це безпечно можна зробити і пам'ятаючи про принцип «не нашкодь», забезпечити висвітлення різноманітних ролей, які відіграють чоловіки та жінки в гуманітарному реагуванні та прийнятті рішень, а також врахування думок маргіналізованих груп. Привертати увагу до випадків, які демонструють приклад

відриву від традиційних гендерних норм, а також ініціативність та лідерство жінок, замість того, щоб зображати жінок лише як жертв, отримувачів допомоги та тих, хто потребує допомоги. Розглянути та усунути структурні перешкоди для участі жінок у суспільно-політичному житті. Це, наприклад, такі фактори як безпека активісток за права жінок, доступ до закладів догляду за дітьми та іншої допоміжної інфраструктури з догляду, а також соціально-економічна безпека. Це сприятиме зниженню перешкод на шляху до участі осіб, які здійснюють догляд (особливо жінок), в суспільній діяльності з гуманітарного реагування.

Інтерсекціональне гуманітарне реагування та гендерно орієнтований підхід до розробки секторальних програм

- Забезпечити захист, евакуацію, підтримку та доступ до інформації і послуг з урахуванням особливостей статі та віку для груп з обмеженою мобільністю, включаючи людей похилого віку та людей з інвалідністю, а також тих, кому загрожує небезпека залишитися кинутими в сиротинцях та інших установах.
- Забезпечити, щоб усі гуманітарні програми були прийнятними та доступними для неповних сімей, особливо домогосподарств, очолюваних жінками, а також для дітей, розлучених із батьками, та дітей без супроводу, визнаючи велику частку таких груп серед населення до та під час поточної війни.
- Забезпечити, щоб розробка секторальних програм здійснювалася на основі результатів гендерного аналізу та оцінки потреб. Інтегрувати детальні рекомендації з цього звіту про ОГА стосовно різних секторів, у тому числі:
  - Охорона здоров'я, включаючи ПЗПСП, СРЗ та послуги для груп ризику
  - Освіта
  - Продукти харчування та засоби до існування
  - Житло та непродовольчі товари (НПТ)
  - Вода, санітарія та гігієна (WASH)
  - Грошова допомога та ваучери
  - Захист та ГЗН

Доступ до інформації та підзвітність

- Виявляти канали комунікації, яким довіряють та надають перевагу постраждалі люди. Визнати, що різні групи, залежно від статі, віку та інших характеристик (наприклад, самотні матері з малими дітьми, особи з інвалідністю, ромські спільноти, а також інші групи етнічних меншин, діти, розлучені з батьками, та діти без супроводу) матимуть різні потреби в комунікації та інформації, а також канали, мови та формати.
- Розробити механізми підзвітності постраждалому населенню (ППН), які охоплюють всі верстви населення, враховують ЗМІ та методи комунікації, яким надають перевагу та які використовують різні групи, що перебувають в уразливому становищі. Крім того, забезпечити шляхи двосторонньої комунікації для людей, які потребують гуманітарної підтримки, особливо, щоб вони могли надати відгуки або подати скарги щодо наданих послуг і отримати своєчасну відповідь.
- Забезпечити, щоб зміст інформаційних матеріалів, тез, промов, виступів та веб-сайтів охоплював представників всіх верств населення з урахуванням гендерних і вікових особливостей та соціально-культурного різноманіття.

Захист груп ризику, у тому числі захист від сексуальних домагань, сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань

- Забезпечити захист, евакуацію та підтримку активістам і активісткам громадянського суспільства, правозахисникам і правозахисницям, включаючи тих, які виступають за права жінок та особам, які належать до спільноти ЛГБТІКА+
- Розробити програми для вирішення проблеми відсутності документів про реєстрацію актів цивільного стану у представників ромської національної меншини та інших груп населення. Забезпечити, щоб люди, які рятуються втечею з країни, мали доступ до документів, навіть якщо вони зможуть виїхати і без них.
- Забезпечити, щоб жінки і діти, які є внутрішньо переміщеними особами, жінки і діти, які є біженцями, та всі ті, хто залучені до надання гуманітарної допомоги, усвідомлювали ризики торгівлі людьми і вживали ефективних заходів для попередження цього явища та захисту постраждалих.
- Фіксувати, постійно оновлювати і передавати інформацію про послуги та механізми перенаправлення для постраждалих від ГЗН у громадах на мовах і у форматах, доступних всім групам. Необхідно пріоритетизувати питання безперервного надання послуг реагування на ГЗН та класифікувати його як крайній необхідний і важливий для порятунку життя напрям. Пріоритетним напрямом діяльності також має залишатися надання допомоги місцевим організаціям, які надають послуги та житло постраждалим від ГЗН, при цьому основну увагу

слід приділяти жінкам і дівчатам, які переміщуються в межах України, а також жінкам похилого віку та жінкам з інвалідністю, які належать до груп особливого ризику.

- Забезпечити безперервне та розширене застосування і дотримання існуючого механізму Гуманітарної групи в Україні щодо захисту від сексуальних домагань, експлуатації та зловживань. Це передбачає забезпечення функціонування на базі громад міжвідомчого механізму подання скарг, а також розповсюдження інформації серед постраждалого населення, зокрема інформації про те, що таке захист від сексуальних домагань, експлуатації та зловживань, які вони мають права та як можуть отримати доступ до механізму подання скарг.
- Забезпечити, щоб усі учасники гуманітарного реагування в Україні, включно з їхнім персоналом, працівниками партнерів, консультантами та підрядниками, усвідомлювали свою відповідальність та обов'язки щодо захисту від сексуальних домагань, експлуатації та зловживань, зокрема щодо повідомлення про випадки сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань і забезпечення дотримання кодексів поведінки.

Захист на кордоні

- Збирати дані щодо таких ознак як стать/гендерна ідентичність, вік, інвалідність біженців з України, які рятуються втечею від насильства. Включати дані щодо інших аспектів інтерсекціональності, де це можна безпечно зробити. Працювати разом з партнерами, щоб забезпечити використання даних для розуміння динаміки щодо аспектів статі/гендерної ідентичності, віку та соціально-культурного різноманіття потоків біженців, а також для застосування таких даних у гендерно чутливому та інтерсекціональному реагуванні з точки зору програм та надання послуг.
- Моніторити ризики торгівлі людьми, сексуальної експлуатації та насильства щодо всіх біженців, приділяючи особливу увагу жінкам і дівчатам, дітям, розлученим з батьками, і дітям без супроводу, особливо на пунктах пропуску через державний кордон та великих транспортних розв'язках. Надавати інформацію про безпеку та ризики безпосередньо біженцям і біженкам, зокрема жінкам з груп особливого ризику, а також жінкам і чоловікам похилого віку, жінкам, чоловікам та дітям з інвалідністю.
- Забезпечити недискримінаційне ставлення до осіб, які не є громадянами України, зокрема до представників і представниць інших рас та корінних народів (ВІРОС), які перебувають в Україні, та тих, хто виїжджає з країни.
- Забезпечити, щоб всі системи в'їзду враховували потреби у захисті, фактори статі, віку, інвалідності та були відкриті для всіх заявників, які відповідають критеріям. Це має спонукати

всіх шукачів притулку уникати незаконних способів в'їзду, які можуть значно підвищити ризики їхнього захисту і позбавити їх можливості отримати конкретні послуги із захисту та гуманітарні послуги, які їм необхідні для задоволення їхніх нагальних потреб, а також перешкоджати їхнім довгостроковим перспективам.

ООН Жінки в Україні

ООН Жінки, керуючись перспективою рівності, закріпленою в Статуті Організації Об'єднаних Націй, працює у напрямку ліквідації дискримінації щодо жінок і дівчат, розширення прав і можливостей жінок, досягнення рівності між чоловіками і жінками як партнерами та користувачами розвитку, дотримання прав людини, гуманітарної діяльності, забезпечення миру та безпеки. Структура ООН Жінки ставить права жінок у центрі всіх своїх зусиль, очолює та координує діяльність системи Організації Об'єднаних Націй задля того, аби забезпечити, щоб у всьому світі зобов'язання щодо гендерної рівності та врахування гендерної проблематики перетворювалися у дії.

В Україні ООН Жінки продовжуватиме приділяти пріоритетну увагу потребам жінок і дівчат під час кризи, спричиненої війною, у тісній співпраці з жіночими громадськими організаціями та іншими партнерами. За допомогою низки подальших оперативних гендерних аналізів ООН Жінки буде намагатися інформувати про заходи гуманітарного реагування та відстоювати пріоритетні потреби всіх людей, у тому числі з найбільш уразливих груп. Разом з CARE International ООН Жінки розроблятимуть наступний Оперативний гендерний аналіз, який міститиме первинні дані та дасть можливість почути голоси жінок і чоловіків з усієї країни. Документ стане доступним у середині квітня 2022 року.

Щоб отримати більш докладну інформацію про проведення систематичних оперативних гендерних оцінок у контексті війни в Україні, а також додаткову інформацію про роботу ООН Жінки в Україні, будь ласка звертайтеся за адресою unwomen.ukraine@unwomen.org.

CARE International

CARE International заснована у 1945 році і є провідною гуманітарною організацією, що веде боротьбу з бідністю у всьому світі. CARE International має понад сімдесятирічний досвід роботи у таких сферах як сприяння в підготовці населення до надзвичайних ситуацій, надання критично важливої допомоги для порятунку життя під час кризи та допомоги громадам у відновленні після надзвичайної ситуації. Особливий акцент CARE International робить на підтримці жінок і дітей, які часто надмірно страждають від катастроф. Щоб дізнатися більше, відвідайте сайт www.care-international.org.

В рамках реагування на ситуацію в Україні, CARE International наразі спільно працює з гуманітарними організаціями як в Україні, так і в сусідніх країнах, зокрема в Румунії, Словаччині та Польщі. Видача гуманітарної допомоги передбачає предмети першої необхідності, такі як продукти харчування, засоби гігієни та спальні мішки. CARE International також надає грошову допомогу постраждалому населенню, пропонує житло та психологічну допомогу. Особливу увагу ми приділяємо спільній роботі з очолюваними жінками організаціями та жінками в рамках гуманітарного реагування.

The railway station in Lviv has become a hub for those fleeing to EU countries from the war in Ukraine. Photo: UN Women/ Serhii Korovainyi

Ukrainian refugees at a refugee reception centre, near the Moldova-Ukraine border. Photo: UNICEF/UN0609212/Modola

1. ВСТУП

З 24 лютого 2022 року, від початку вторгнення на територію суверенної України, в країні спостерігаються руйнівні наслідки, включаючи масове переміщення людей та жертви серед цивільного населення. Станом на 25 кількість переміщених осіб досягла 10,2 млн⁶. По всій країні відбулися збройні напади, у тому числі у Київській області та столиці Києві, а також у східних областях (Донецька та Луганська), які вже й так постраждали від конфлікту⁷.

До останньої ескалації в Україні було досягнуто певних успіхів у просуванні гендерної рівності та прав жінок. Багато в чому це заслуга активного громадянського суспільства, що здійснює роботу у напрямку захисту прав жінок.

Проте ці досягнення відбулися в умовах тиску глибоко вкоріненої гендерної дискримінації, восьми років збройного конфлікту та переміщення, а також серйозних соціально-економічних наслідків (включаючи насильство щодо жінок), спричинених пандемією COVID-19⁸. Існуюча гендерна та інтерсекціональна нерівність посилюється під час кризи, і поточна війна ще більше вплине на будь-які позитивні зрушення.

Мета оперативного гендерного аналізу (ОГА) – привернути увагу до гендерної динаміки війни в Україні, як вже існуючої, так і нової. У документі також викладені рекомендації для провідних гуманітарних організацій, суб'єктів та донорів для забезпечення врахування гендерних аспектів безпеки, уразливості та можливостей реагування і забезпечення готовності до цієї кризи. ОГА – це публікація аналізу розвитку ситуації, підготовлена на основі матеріалів, що містять вторинні дані – як інформацію, актуальну до початку кризи, так і оприлюднену після 24 лютого 2022 року. У матеріалах наведено інформацію англійською, українською та російською мовами з різних інформаційних джерел у сфері гуманітарної діяльності та ЗМІ, а також отриману у ході неофіційного спілкування з партнерами ООН Жінки. Огляд вторинних даних було проведено з 14 по 22 березня 2022 року⁹. Цей ОГА підготовлено на основі документу *Стислий звіт про оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні*¹⁰, розроблений організацією CARE International протягом першого тижня кризи. Згодом буде підготовлено ще одну публікацію з аналізом як первинних, так і вторинних даних.

2. ГУМАНІТАРНА СИТУАЦІЯ

На початку 2022 року, до вторгнення в Україну 24 лютого, приблизно 2,9 млн людей в Україні (54% з них – жінки) вже потребували гуманітарної допомоги, при цьому близько 55% проживало в Донецькій та Луганській областях¹¹. Один мільйон жінок і дівчат вже були переміщені в межах України через конфлікт у східній частині країни, що становило дві третини внутрішньо переміщеного населення.

За оцінками, після вторгнення 12 млн людей потребуватимуть гуманітарної допомоги¹². Станом на 25 березня 2022 року 3,7 млн біженців вже покинули Україну через військові дії¹³, а кількість внутрішньо переміщених осіб досягла 6,5 мільйонів¹⁴. Із тих, хто виїхав за кордон, 90% становлять жінки і діти, чоловіки у віці від 18 до 60 років зобов'язані залишатися в країні¹⁵. Що стосується переміщення в межах України, то за статистичними даними Міністерства соціальної політики, майже 1,5 млн

людей перемістилися в межах України внаслідок попереднього конфлікту, з яких, згідно з розрахунками, майже 60% становили жінки¹⁶. Згідно з поточними даними моніторингу питань захисту, проведеного Кластером з питань захисту, жінки надмірно представлені серед внутрішньо переміщених осіб, причому більшість переміщених осіб становлять жінки і діти, люди з інвалідністю, особи похилого віку та групи меншин¹⁷. За оцінками, приблизно 100 тис. дітей в Україні проживають в установах з догляду, половина з них мають інвалідність¹⁸. Через небезпеку і труднощі здійснення подорожі піклувальники людей похилого віку та члени сімей з інвалідністю вимушені робити неможливий вибір: виїхати або залишитися, щоб доглядати за своїми рідними.

Нещодавня ескалація насильства призвела до експонентного зростання браку продовольства та перебоїв чи повної зупинки у

6 УКГП ООН (25 березня 2022 р.). Україна: Доповідь про гуманітарні наслідки. Див. за посиланням: [link](#).

7 Там само.

8 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

9 Деякі цифри були оновлені 29 березня до публікації цього звіту.

10 CARE (березень 2022 р.). Стислий звіт про оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні.

Див. за посиланням: [link](#).

11 УВКПЛ (лютий 2022 р.). План гуманітарного реагування для України (ПГР). Див. за посиланням: [link](#).

12 УКГП ООН (березень–травень 2022 р.). Терміновий заклик щодо України (березень–травень 2022 р.). Див. за посиланням: [link](#).

13 УВКБ ООН (19 березня 2022 р.). Ситуація з біженцями в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

14 МОМ (18 березня 2022 р.). Інформація про кількість ВПО в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

15 Організація Об'єднаних Націй (24 березня 2022 р.). За один місяць війни більше половини дітей в Україні покинули свої домівки. Див. за посиланням: [link](#).

16 УВКБ ООН (5 березня 2021 р.). Реєстрація внутрішньо переміщених осіб в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

17 Кластер з питань захисту (6–9 березня 2022 р.). Ситуація з переміщенням в Україні: огляд у сфері захисту. Див. за посиланням: [link](#).

18 УКГП ООН (25 березня 2022 р.). Україна: Доповідь про гуманітарні наслідки. Див. за посиланням: [link](#).

Citizens of Kyiv, capital of Ukraine, spend the night at the metro station Heroes of the Dnieper during the first days of the war, end of February 2022. Photo: UN Women/Serhii Korovainyi

наданні багатьох основних послуг, особливо для жінок, дітей та певних груп ризику¹⁹. Як наслідок, жінки та дівчата стикаються з підвищеним ризиком порушення прав людини та сексуальної експлуатації і зловживань, включаючи транзакційний секс, секс заради виживання та сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК)²⁰.

Одними з найбільш постраждалих територій є міста, які знаходяться в облозі, наприклад Чернігів, Харків та Маріуполь, які зазнають тяжких бомбардувань. Гуманітарні коридори

обмежені, що спричиняє кричущу відсутність доступу до основних потреб, таких як їжа, вода та ліки²¹. Світлина ракетного удару по пологовому будинку, коли жінок і новонароджених переміщують у підвали лікарні, свідчать про особливий вплив війни на жінок. На початку кризи Фонд ООН у галузі народонаселення оцінював, що 80 тис. жінок в Україні мали народити у наступні три місяці, тоді як доступ до невідкладної акушерської допомоги та пренатальної і постнатальної допомоги ускладнений²².

3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

У складі населення України є виразні гендерні відмінності: 54% жінок і 46% чоловіків. Ця диспропорція пояснюється довгою тривалістю життя жінок, що відображається в особливо великій кількості жінок похилого віку²³.

Відповідно до Огляду гуманітарних потреб (ОГП) та Плану гуманітарного реагування (ПГР) на 2022 рік, у Донецькій та Луганській областях частка людей похилого віку серед осіб, які потребують допомоги, становить 30%. Ця частка є найвищою у порівнянні з іншими надзвичайними ситуаціями у світі²⁴. Більшість осіб похилого віку становлять жінки. Найбільша частка жінок віком від 65 років – 68% – спостерігається в Чернігівській, Житомирській, Дніпропетровській, Запорізькій і Київській областях, найменша – у Закарпатській області з традиційно молодшим середнім віком населення²⁵.

До ескалації війни жінки склали 71% від кількості голів домогосподарств на підконтрольних Уряду територіях. Щодо населення віком старше 60 років ця частка була ще більшою—88%. Очікується, що ситуація на непідконтрольних Уряду України територіях є аналогічною, але наразі будь-які достовірні чи системні дані відсутні²⁶.

В Україні налічується більше 130 етнічних груп і багато груп мовних меншин²⁷. Ці групи включають громадян України різного етнічного походження, а також громадян третіх країн,

у тому числі іноземних студентів (приблизно кількість понад 76,5 тисяч станом на 2021 рік²⁸), трудових мігрантів біженців та шукачів притулку, а також різні групи осіб без громадянства, у яких відсутні документи про реєстрацію актів цивільного стану. Ромська меншина налічує до 400 тис. осіб, які проживають в Україні²⁹, і складає найчисленнішу групу меншини, що стикається зі значною дискримінацією.

Дані про осіб з інвалідністю не цілком достовірні. Згідно з даними Державної служби статистики, кількість таких осіб становить 2,7 млн (6% населення), але ця цифра повторюється і, ймовірно, не оновлювалася щонайменше 12 років³⁰. За наявними даними, кількість дітей з інвалідністю складає 162 923, хоча цю цифру теж варто сприймати з обережністю³¹. Очікується, що кількість осіб з інвалідністю буде зростати, оскільки неофіційні повідомлення жіночих громадських організацій у південно-східних регіонах свідчать про збільшення в лікарнях кількості жінок, чоловіків та дітей з ампутованими кінцівками.

28 В Україні навчається понад 76,5 тис. іноземних студентів. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

29 Рада Європи (2021 рік). Kyiv International Roma Inclusion. Див. за посиланням: [link](#).

30 CARE International (березень 2022 р.). Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

31 Державна служба статистики України (2021 рік). Соціальний захист населення України у 2020 році. Статистичні дані. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

19 Кластер з питань захисту (6–9 березня 2022 р.). Ситуація з переміщенням в Україні: огляд у сфері захисту. Див. за посиланням: [link](#).

20 УКГП ООН (2022 рік). Огляд гуманітарних потреб (ОГП), Україна, 2022 рік. Див. за посиланням: [link](#).

21 УКГП ООН (13 березня 2022 р.). Україна: Доповідь про гуманітарні наслідки. Див. за посиланням: [link](#).

22 УКГП ООН (11 березня 2022 р.). Україна: Доповідь про гуманітарні наслідки. Див. за посиланням: [link](#).

23 CARE International (березень 2022 р.). Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

24 ОГП та ПГР. Україна. 2022 рік.

25 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

26 Огляд гуманітарних потреб в Україні, 2022 рік.

27 Всеукраїнський перепис населення 2001 р. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

4. ҐЕНДЕРНІ РОЛІ ТА ВІДНОСИНИ

4.1 Оплачувана та неоплачувана праця

Ґендерні стереотипи залишаються суттєвим фактором, що перешкоджає досягненню ґендерної рівності в усіх сферах життя суспільства, незважаючи на приєднання України до міжнародних угод та прийняття національного законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків³². Ці стереотипи підтримуються передусім засобами масової інформації та сектором формальної освіти, що призводить до ґендерного вибору професій, нерівномірного розподілу неоплачуваної праці та зростання рівня ґендерного насильства (ҐЗН), зокрема домашнього насильства. Консервативні групи і рухи³³ – це ще один істотний фактор, що впливає на підтримку і пропагування негативних ґендерних норм та антиґендерної політики.

Існуючі ґендерні норми призводять до дисбалансу неоплачуваної праці з догляду, яка переважно виконується жінками. 92,2% одиноких батьків в Україні становлять матері³⁴, які часто поєднують роботу з догляду, домашню працю та роботу, що приносить дохід. До 24 лютого 2022 року на підконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей 71 % домогосподарств очолювали жінки³⁵.

З 2006 року позиція України щодо економічної участі та можливостей жінок в Індексі ґендерного розриву знизилася з 24-ї до 44-ї³⁶. Водночас рівень участі жінок у робочій силі в Україні знизився з 67% у 1991 році до 60,8% у 2021 році³⁷. Деякі з факторів, що обмежують можливості зайнятості жінок і збільшують їхнє навантаження з доглядової праці, – це обмежена доступність дошкільних закладів для дітей і те, що матері беруть неоплачувану відпустку по догляду за дитиною³⁸. Обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, спричинили подальший тиск на жінок, вимушених поєднувати свої професійні обов'язки з домашніми обов'язками та доглядовою працею³⁹. Для прикладу, у 2020 році рівень зайнятості жінок віком від 25 до 44 років з дітьми віком від

3 до 5 років становив 52%. Водночас, рівень зайнятості жінок, які не мають дітей віком від 3 до 5 років, був на 20% вищим (71%).

Ґендерна сегрегація та дискримінаційне ставлення до жінок на роботі є поширеним явищем (а саме це вікова дискримінація жінок старше 45 років, жінок з маленькими дітьми та вагітних жінок). Зайняті жінки мають менший доступ до фінансів порівняно з чоловіками: ґендерний розрив в оплаті праці між чоловіками та жінками в Україні становить 23%⁴⁰. Ця диспропорція також відображається в тому, що жінки отримують нижчі пенсії, ніж чоловіки. Оскільки жінки живуть у середньому на 10 років довше, ніж чоловіки, ця ситуація в кінцевому підсумку призводить до фемінізації бідності⁴¹. Проведена ООН Жінки Оперативна ґендерна оцінка ситуації з пандемією COVID-19 в Україні показала, що жінки становлять дві третини осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах та потребують соціальної підтримки⁴².

У 2020 році рівень зайнятості жінок був нижчим, ніж чоловіків: 51% у порівнянні з 62%⁴³. З 2014 року соціально-економічні наслідки кризи позначилися на доступі жінок і чоловіків до оплачуваної роботи і призвели до підвищення рівня безробіття на 30%. Щодо внутрішньо переміщених осіб, цей розрив ще більший: відповідно до Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 (опублікованого у 2020 році), лише 43% жінок з числа внутрішньо переміщених осіб знайшли роботу, у порівнянні з 58% чоловіків⁴⁴. Водночас розширюється неформальний сектор економіки, важливою складовою якого стали українські жінки⁴⁵. Негативні наслідки пандемії COVID-19 для всієї економіки, включно з підприємцями та домогосподарствами, ще більше погіршили економічну ситуацію та посилили фінансову нестабільність населення України⁴⁶. Жінки похилого віку та одинокі матері складають більшість матеріально незахищеного населення України⁴⁷.

32 Україна (2019 рік). Національний огляд виконання Пекінської декларації та Платформи дій. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

33 «Антиґендерні рухи в Україні». Проект «Reporting Radicalism». Див. за посиланням: [link](#).

34 Державна служба статистики України (2018 рік). Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2018 році. Статистичний бюлетень. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

35 Огляд гуманітарних потреб. Україна. 2022 рік.

36 Всесвітній економічний форум (2021 рік). Глобальна доповідь про ґендерний розрив, 2021 рік.

Див. за посиланням: [link](#).

37 Там само.

38 Україна (2019 рік). Національний огляд виконання Пекінської декларації та Платформи дій.

39 Jurfem Association of Women Lawyers (2020 рік). Наслідки COVID-19 для прав жінок в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

40 ПРООН. «Ґендерний профіль України: Основні факти». Див. за посиланням: [link](#).

41 Ганна Герасименко (2020 рік). «Ґендерний аналіз антикорупційної політики: приклад України», International Journal of Civil Service Reform and Practice, том. 5, №1.

42 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна ґендерна оцінка становища та потреб жінок у

контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

43 Державна служба статистики України (2021 рік). Індикатори для моніторингу ґендерної рівності

в Україні. Моніторинговий звіт, стор. 31. Див. за посиланням: [link](#).

44 Україна (2020 рік). Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325

«Жінки, мир, безпека» до 2025 року, затверджений Наказом Кабінету Міністрів України № 1544-р

від 28 жовтня 2020 року.

45 Milana Nikolko, Samuel MacIsaac and David Carment (2021). "The Impact of Ukraine's Informal Economy on Women: Mobilizing Canada's Diaspora for Growth and Opportunity During Crisis", in Political Turmoil in a Tumultuous World, pp. 295–315. Palgrave Macmillan, Cham.

46 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна ґендерна оцінка становища та потреб жінок у

контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

47 Україна (2021 рік). Національна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і

чоловіків до 2030 року. Див. за посиланням: [link](#).

A nurse at the train station provides medical attention for Ukrainian refugees.
WHO / Marta Soszynska

Response to the Ukraine refugee crisis – train station, Poland – March 2022.
WHO / Uka Borregaard

Employees of the Library for Youth set up a room for making healthy sweets for Ukrainian soldiers at the front. They pack nuts and honey in disposable bags and make energy bars from honey, nuts and dried fruits. Photo: UN Women/Serhii Perepelytsya

Війна вплине на рівень безробіття серед усіх категорій населення і, скоріше за все, й надалі штовхатиме жінок у незахищені неформальні сектори економіки. Очікується, що бідність та залежність від соціальних виплат, особливо серед зростаючого числа домогосподарств, очолюваних жінками, будуть зростати. Вік, інвалідність, статус переміщеної особи та інші характеристики додатково впливали на доступ до зайнятості та фінансових ресурсів у довоєнний період і, ймовірно, позначатимуться на соціально-економічному становищі громадян України під час війни.

4.2 Ролі жінок і чоловіків у війні

Українське суспільство швидко мобілізувалося у відповідь на вторгнення. Деяких чоловіків призивають до армії, інші вступають до лав Збройних Сил України (ЗСУ) добровільно через Сили територіальної оборони. Деякі з тих, кого не призвали, вирішують підтримувати сили оборони іншими засобами, в тому числі допомагаючи в укріпленні інфраструктури. Однак жінки також беруть активну участь у збройних силах: військові-жінки становлять 12% від особового складу ЗСУ, жінки становлять 22% від усього особового складу ЗСУ⁴⁸.

Від початку конфлікту на сході України у 2014 році жінки воюють як у складі добровольчих батальйонів, так і в Збройних Силах⁴⁹. Їхня роль та помітність у секторі безпеки та оборони значно підвищилися внаслідок потужної адвокаційної кампанії проекту «Невидимий батальйон» та його спільних зусиль з особами, які приймають рішення на національному рівні, та ЗМІ⁵⁰. Ця кампанія призвела до скасування наказу, яким визначався перелік з понад 450 заборонених для жінок професій⁵¹, у тому числі у сфері будівництва, підземних робіт, керування важкими автотранспортними засобами та інших. Більше того, результатом цієї кампанії було відкриття бойових посад у ЗСУ⁵² та офіційне визнання жінок у секторі безпеки та оборони⁵³. Однак, гендерний розподіл праці все ще присутній у секторі, де жінки переважно мають так звані «жіночі» професії, наприклад у сфері логістики та комунікації⁵⁴. Роль представників спільноти ЛГБТІКА+ у секторі безпеки та оборони також стала набагато помітнішою порівняно з часом протестів на Майдані, переважно за рахунок адвокації Об'єднання «Військові ЛГБТ»⁵⁵.

5. ДОСТУП ДО ПОСЛУГ ТА РЕСУРСІВ

5.1 Безпечне та доступне житло

З огляду на кількість переміщених людей і пошкоджених або зруйнованих будинків та об'єктів інфраструктури, забезпечення людей житлом та доступом до основних послуг, у тому числі опалення та водопостачання, є високопріоритетними завданнями. За непідтвердженою інформацією, чоловіки, як правило, стикаються з неформальною дискримінацією під час спроб скористатися громадським транспортом для евакуації, притулками та послугами для внутрішньо переміщених осіб, через що вони часто лишаються без безпечного місця перебування.

Війна впливає на доступ населення до основних ресурсів і дедалі поглиблює уразливість тих осіб, які, як вважається, уже перебували в уразливому становищі. Зважаючи на переміщення великої кількості людей до населених пунктів, зокрема, Чернівецької, Дніпропетровської, Донецької та Кіровоградської областей, у поспіхом відкритих притулках зазвичай перебуває надто багато людей та не вистачає базових речей, як-от ліжок, матраців та ковдр. У цих переповнених приміщеннях часто не здійснюється розподіл за статтю і не виділяються окремі приміщення для родин, внаслідок чого підвищуються ризики у сфері захисту⁵⁶.

48 Ukrainer (березень 2022 р.). «Зі зброєю чи без. Українські жінки захищають свою державу».

Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

49 «Невидимий батальйон»: Участь жінок у військових діях в АТО. Соціологічне дослідження. Київ, 2016 рік. Див. за посиланням: [link](#).

50 Глобальний адвокаційний проект «Невидимий батальйон». Див. за посиланням: [link](#).

51 Постанова Кабінету Міністрів України №1254. Див. за посиланням: [link](#).

52 Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

53 «Невидимий батальйон»: Участь жінок у військових діях в АТО. Соціологічне дослідження. Київ, 2016 рік. Див. за посиланням: [link](#).

54 Там само.

55 Сторінка у Facebook об'єднання «Військові ЛГБТ». Див. за посиланням: [link](#).

56 Кластер з питань життя (15 березня 2022 р.). Надзвичайна ситуація в Україні: звіт про ситуацію №1. Див. за посиланням: [link](#).

Люди з інвалідністю, у тому числі діти, та особи похилого віку⁵⁷ стикаються з труднощами під час здійснення доступу до притулку і піддаються високому ризику бути покинутими та розлученими з сім'єю⁵⁸. Притулки у Києві є недоступними, і у той час як інші люди поспішають до безпечних місць, люди з фізичними вадами лишаються осторонь⁵⁹. Через стигматизацію інвалідності та відсутність спеціалізованих послуг дорослих і дітей з інвалідністю часто розміщують у закладах, які знаходяться далеко від їхнього дому⁶⁰. Питання їхнього доступу до послуг та безпеки викликають неабияке занепокоєння у поточних умовах⁶¹.

5.2 Грошова, фінансова та соціальна підтримка

Усі люди, які проживають на окупованих територіях, та люди у зонах ведення бойових дій, мають обмежений доступ до готівкових коштів внаслідок тимчасового закриття банків і неможливості завантаження банкоматів. Ті, хто залежить від пенсій чи іншої соціальної допомоги, не мають змоги отримати доступ до своїх коштів⁶². Працюючі ОГС, у тому числі жіночі громадські організації, також стикаються з різними операційними проблемами, включаючи брак коштів, перебої з поставками товарів і неможливість пересуватися в громадах для підтримки постраждалих категорій населення⁶³. Зрештою це впливає на доставку життєво необхідних товарів та послуг тим людям, які опинилися у найбільш уразливому становищі.

Однією з основних проблем, з якими стикаються місцеві організації у поточній ситуації, є те, що вони не можуть отримати доступ до коштів, щоб задовольнити потреби громад. Жіночі правозахисні організації мають зв'язок зі своїми підопічними та гарні можливості для реагування на ситуацію на місцях. Проте, зважаючи на спосіб фінансування, яке відбувається за окремими проектами, та відсутність інституційної підтримки жіночих ОГС та жіночих правозахисних

організацій, більшість організацій не має зарезервованих бюджетів на випадок надзвичайної ситуації. Крім того, у деяких випадках донори неохоче дозволяють перерозподіляти бюджети поточних проєктів на гуманітарні потреби⁶⁴.

Багато жіночих ОГС організують альтернативні способи збору коштів для фінансування своєї поточної роботи. Однак, ці способи доступні не кожному, тому що їх застосування часто потребує володіння англійською мовою, адже основними спонсорами є представники міжнародної спільноти. За результатами оперативного аналізу впливу війни на 67 ОГС, що його провела структура ООН Жінки у березні 2022 року, виявлено, що отримання коштів є основною потребою жіночих правозахисних організацій⁶⁵. Однією з очікуваних проблем жіночих ОГС є те, що кошти на гуманітарну допомогу надходять переважно через великі міжнародні неурядові організації, а не національним та місцевим організаціям, які мають кращий доступ до постраждалих громад.

5.3 Продовольча безпека

За інформацією Всесвітньої продовольчої програми⁶⁶, ситуація з продовольчою безпекою в Україні погіршується. У деяких містах люди ізольовані і перебувають під тяжкими обстрілами та, як наслідок, стикаються з гострою нестачею продовольства, водо- та енергопостачання. У той же час, запаси продовольства зменшуються, а ціни швидко зростають. Через збереження ситуації відсутності безпеки і порушення ланцюгів поставок існує небезпека того, що у деяких регіонах люди опиняться у ще більш критичних ситуаціях у плані голоду та неналежного харчування. Для деяких категорій населення, як-от для очолюваних жінками домогосподарств, які і без того значною мірою відчували нестачу продовольства (23% порівняно з 13% очолюваних чоловіками домогосподарств)⁶⁷, ситуація є особливо важкою.

64 На основі неофіційного спілкування з жіночими мережами та лідерками ОГС.

65 ООН Жінки (березень 2022 р.). Оперативна оцінка: вплив війни в Україні на жіночі організації громадянського суспільства. Див. за посиланням: [link](#).

66 Всесвітня продовольча програма (14 березня 2022 р.). Україна та сусідні країни. Зовнішній звіт про ситуацію №5. Див. за посиланням: [link](#).

67 ФАО (2021 рік). Оцінка продовольчої безпеки та засобів до існування на невідконтрольних Уряді територіях Східної України. Див. за посиланням: [link](#).

57 Центр моніторингу внутрішнього переміщення (березень 2022 р.). «Конфлікт в Україні. Що нам наразі відомо про ситуацію внутрішнього переміщення?». Див. за посиланням: [link](#).

58 Європейський форум з питань інвалідності (24 лютого 2022 р.). Захист та безпека осіб з інвалідністю в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

59 Організація «International Disability Alliance». «Що відбувається з особами з інвалідністю під час цього конфлікту в Україні?». Див. за посиланням: [link](#).

60 ЮНІСЕФ (2 грудня 2021 р.). «За ініціатииви ЮНІСЕФ у Верховній раді нагадали про права дітей до Дня людей з інвалідністю». Див. за посиланням: [link](#).

61 Організація «International Disability Alliance». «Що відбувається з особами з інвалідністю під час цього конфлікту в Україні?». Див. за посиланням: [link](#).

62 ООН Жінки (березень 2022 р.). Оперативна оцінка: вплив війни в Україні на жіночі організації громадянського суспільства. Див. за посиланням: [link](#).

63 Там само.

5.4 Медичні послуги, у тому числі послуги у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я

Війна в Україні, як і зумовлене нею переміщення мільйонів людей, спричинила глибоку кризу у сфері охорони здоров'я, тяжкість наслідків якої відчувають на собі жінки, діти та історично маргіналізовані категорії населення. Сексуальному та репродуктивному здоров'ю (СРЗ) загрожує особлива небезпека⁶⁸: мільйони людей стикаються з перебоями у отриманні життєво необхідних медичних послуг у сфері СРЗ, включаючи контрацепцію та екстрену контрацепцію, акушерську допомогу та догляд за новонародженими, проведення безпечних абортів та післяабортне обслуговування у повній відповідності із законодавством, у тому числі для постраждалих від згвалтування.

За оцінками сектору охорони здоров'я, на початку кризи 265 тис. жінок в Україні були вагітні, у тому числі 80 тис. мали народити протягом перших трьох місяців кризи⁶⁹. Ці жінки потребують можливості проведення пологів у чистих та безпечних умовах, а також здійснення медичних інтервенцій для лікування ускладнень під час вагітності і уникнення випадків смерті матерів та новонароджених, яким можна запобігти. Увесь цей час медичні заклади руйнуються або стають недоступними⁷⁰. За повідомленнями місцевих засобів масової інформації, лише за перший тиждень війни щонайменше п'ятеро жінок народили дітей у бомбосховищах, у тому числі одна жінка народила дитину у Київському метро, яке використовується як укриття⁷¹. При цьому повідомляється про бомбардування та руйнування пологових будинків та дитячих лікарень⁷². Станом на 9 березня 2022 року, лише у Маріуполі харчування, життєво необхідні медикаменти та товари медичного призначення були не доступні для майже 3 000 новонароджених дітей⁷³. Окупація великих міст створює додаткові перешкоди для отримання жінками медичних послуг, зокрема для їхнього доступу до пологових будинків⁷⁴.

Оскільки більшість переміщеного населення становлять жінки та діти, збільшуватиметься потреба у послугах, призначених для жінок, підлітків та дітей, у тому числі у послугах у сфері СРЗ, у сфері захисту, запобігання ГЗН і реагування на нього, а також у просторах, пристосованих для жінок та дітей. Доступ до контрацепції та екстреної контрацепції також обмежений, як для жінок, які перебувають в Україні, так і для тих, які виїжджають за кордон. Запаси фармацевтичних компаній в Україні закінчуються⁷⁵. Обмеження щодо СРЗ та відповідних прав, передбачені у чинному законодавстві та політиці суміжних Угорщини, Польщі, Румунії та Словаччини, жорстко звужують доступ до невідкладної та необхідної допомоги у сфері СРЗ і екстреної контрацепції для осіб, які рятуються втечею з України⁷⁶.

Різні категорії людей потребують постійного отримання спеціалізованих медикаментів, у тому числі люди, які живуть з ВІЛ, трансгендерні люди, люди похилого віку та люди з хронічними захворюваннями. Ці категорії людей стикаються з труднощами та перебоями у отриманні необхідного лікування, що може відбуватися внаслідок відключень електроенергії, збоїв у поставці медикаментів і обладнання, руйнування аптек, відсутності доступу до коштів та переміщення. У великих містах ОГС або волонтери, за можливості, допомагають цим категоріям людей з медикаментами⁷⁷, але можна впевнено припустити, що до людей поза межами великих міст дістатися важко і тому вони мають гострі потреби.

На початку березня організація «HelpAge» провела оцінку становища людей похилого віку у Донецькій та Луганській областях. За її результатами було встановлено, що багато з таких людей мають труднощі з отриманням основних послуг, у тому числі труднощі щодо харчування (91%), питної води (75%), електропостачання (91%), медичних послуг (34%) та предметів гігієни (75%). Вони стикаються з такими труднощами, як, зокрема, обмежена мобільність, залежність від допомоги та нестача ресурсів⁷⁸. Очікується, що із продовженням конфлікту кількість людей похилого віку та масштаби їхніх потреб зростатимуть по всій країні.

68 Видання «Wired» (березень 2022 р.). «Війна в Україні – це криза у сфері репродуктивного здоров'я для мільйонів людей». Див. за посиланням: [link](#).

69 УКГП ООН (11 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

70 ВООЗ (березень 2022 р.). Система нагляду за нападами на сектор охорони здоров'я. Див. за посиланням: [link](#).

71 Видання «The Kyiv Independent» (лютий 2022 р.). «Жінки народили 6 малюків у бомбосховищах України». Див. за посиланням: [link](#).

72 Компанія «CNN» (березень 2022 р.). «У фотографія: бомбардування пологового будинку в Україні». Див. за посиланням: [link](#).

73 Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода (9 березня 2022 р.). «Руйнування Маріупольського пологового будинку внаслідок російського авіаудару викликає жах і обурення у світі». Див. за посиланням: [link](#).

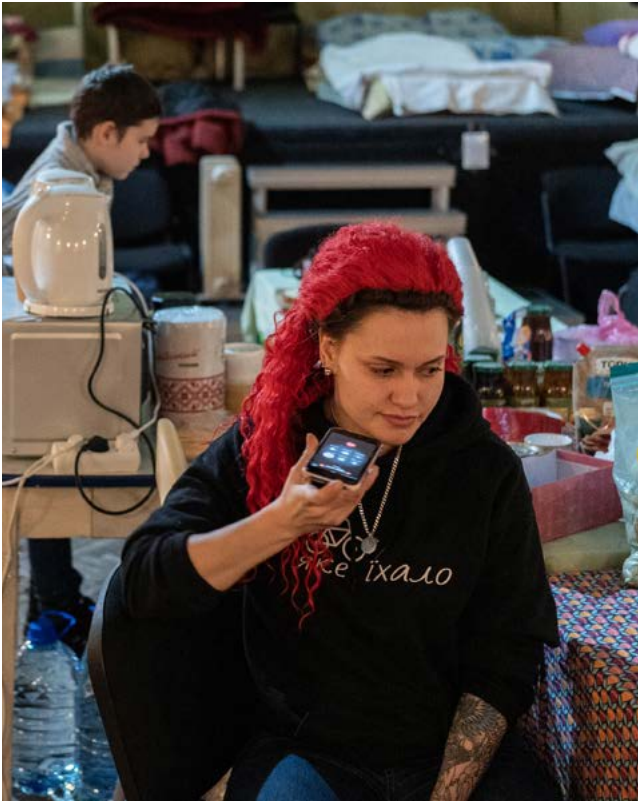
74 Видання «DW» (березень 2022 р.). «Діти війни: пологи в Україні під звуки пострілів». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

75 Видання «Wired» (березень 2022 р.). «Війна в Україні – це криза у сфері репродуктивного здоров'я для мільйонів людей». Див. за посиланням: [link](#).

76 Центр репродуктивних прав (березень 2022 р.). Заклик до дій: сексуальне та репродуктивне здоров'я та права жінок і дівчат, а також маргіналізованих верств населення, постраждалих від конфлікту в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

77 Facebook (березень 2022 р.). НВО «Когорта» надає медикаменти трансгендерним людям у Києві. Див. за посиланням: [link](#).

78 Організація «HelpAge» (4 березня 2022 р.). Східна Україна: потреби людей похилого віку. Див. за посиланням: [link](#).

A theater in Lviv has become a temporary shelter for dozens of refugees fleeing Russian aggression in Ukraine. Photo: UN Women/ Serhii Korovainyi

5.5 Освіта

За оцінками Кластеру з питань освіти, під загрозою знаходиться доступ до освіти 5,7 мільйонів дітей та підлітків⁷⁹. Незважаючи на відновлення навчання у школах в онлайн-форматі, багато дітей та вчителів – особливо переміщених – можуть мати труднощі з відвідуванням занять внаслідок відсутності комп'ютерів, інтернету, підручників та канцтоварів, а також внаслідок відсутності оточуючого середовища, яке сприяло би тривалому навчальному процесу. Ця ситуація зрештою також вплине на членів їхніх родин, особливо на матерів, які, як правило, беруть на себе основну відповідальність за домашнє навчання дітей⁸⁰.

Хоча з труднощами з доступом до освіти наразі стикаються усі діти, ромські жінки та дівчата усіх вікових категорій стикаються у цій сфері з особливими проблемами, зокрема з перешкодами, що пов'язані з малозабезпеченістю, відсутністю перспектив працевлаштування у майбутньому, відсутністю документів про реєстрацію актів цивільного стану і гендерними стереотипами, поширеними у ромській громаді, де навчання дівчат часто не заохочується^{81,82}. У свою чергу, ромські хлопці здебільшого закінчують середню школу та можуть отримувати вищу освіту. У 2013 році в Україні було ухвалено *Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини і відповідний План заходів*, проте в жодному з цих документів не йдеться про гендерні питання або потреби ромських жінок та дівчат⁸³. У звіті 2019 року щодо ромського населення в Україні, підготовленому організацією «Minority Rights Group Europe», відзначається, що дискримінація та насильство щодо цієї категорії населення тривають. У 2021 році було ухвалено *Стратегію сприяння реалізації прав і можливостей осіб, що належать до ромської національної меншини, і відповідний План заходів*⁸⁴. У цих документах вдосконалюються положення попередньої стратегії та містяться індикатори щодо доступу дівчат до освіти.

79 УКГП ООН (15 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

80 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

81 Ромський жіночий фонд «Чіріклі» (17 лютого 2017 р.). Письмові зауваження щодо становища ромських жінок в Україні до Комітету Організації Об'єднаних Націй з ліквідації дискримінації щодо жінок. Див. за посиланням: [link](#).

82 Фонд ім. Фрідріха Еберта (2019 рік). Пекін+25: паралельний звіт, Україна, 2014-2019 роки. Див. за посиланням: [link](#).

83 ООН Жінки (2020 рік). Гендерна оцінка «Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року».

84 Міністерство закордонних справ України (28 липня 2021 р.). Коментар Міністерства закордонних справ України щодо ухвалення Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, що належать до ромської національної меншини. Див. за посиланням: [link](#).

5.6 Документи про реєстрацію актів цивільного стану

Більшість ромського населення не має документів про реєстрацію актів цивільного стану, внаслідок чого виникають труднощі з працевлаштуванням, отриманням медичних послуг та освіти. У 2017 році Ромський жіночий фонд «Чіріклі» відзначив, що 56% опитаних внутрішньо переміщених осіб ромської національності не зареєстровані, що обмежує їхній доступ до гуманітарної допомоги.

До інших категорій осіб без документів про реєстрацію актів цивільного стану в Україні відносяться деякі переміщені особи зі Східної України, які, як повідомляється, мають труднощі з отриманням послуг через відсутність документів, які були втрачені або залишені на окупованих територіях. Ветерани, особливо жінки, які воювали у добровольчих батальйонах на сході України у 2014-2015 роках, також мають труднощі з отриманням офіційного статусу ветерана, що позначається на їхньому доступі до низки послуг для ветеранів.

Повідомляється, що у деяких випадках вимоги щодо документів про реєстрацію актів цивільного стану були пом'якшені, щоб розширити та спростити доступ до послуг, у тому числі доступ до притулків, участі у волонтерській гуманітарній допомозі та користування громадським транспортом (наприклад, у Києві)⁸⁵.

5.7 Інформація

Основними джерелами інформації для українців є національне телебачення (57,7%), інтернет сторінки (55,4%), соціальні мережі (39,8%), знайомі або близькі люди (9%), місцеве телебачення (8,5%) та радіо (5,7%)⁸⁶. В Україні жінки, як правило, користуються інтернетом більше, ніж чоловіки (52% порівняно з 47%)⁸⁷. Однак, інтернет-зв'язок

85 Ініціатива «Roma Early Years Network». Див. за посиланням: [link](#).

86 Ромський жіночий фонд «Чіріклі» (17 лютого 2017 р.). Письмові зауваження щодо становища ромських жінок в Україні до Комітету Організації Об'єднаних Націй з ліквідації дискримінації щодо жінок. Див. за посиланням: [link](#).

87 Т. Марценюк, А. Квіт та Г. Гриценко (2019 рік). Невидимий батальйон 2.0: повернення ветеранок до мирного життя. Див. за посиланням: [link](#).

88 Радіо Свобода (лютий 2022 р.). «Київ: школи і дитсадки не працюють, громадський транспорт – безкоштовний». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

89 КМІС (грудень 2021 р.). «Суспільно-політичні настрої населення України: результати опитування, проведеного 9 – 17 грудня 2021 року методом особистих («face-to-face») інтерв'ю». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

90 Портал Mind.ua (листопад 2019 р.). «Майже 23 млн. українців регулярно користуються інтернетом – дослідження». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

порушується, особливо у південних та східних регіонах країни, де тривають найзапекліші бойові дії, внаслідок чого підключення до інтернету на національному рівні скоротилося до 87%, порівняно зі звичайними рівнями⁹¹. Показники доступу до інтернету ще нижчі серед представників ромської національної меншини в Україні⁹².

Існує небезпека того, що різні категорії населення, особливо люди похилого віку (більшість з яких є жінками), не матимуть доступу до інформації. Зокрема, для цих категорій населення основним джерелом інформації є телебачення. Повідомляється про можливі напади на комунікаційну інфраструктуру⁹³ (наприклад, удари по Київській⁹⁴ і Рівненській⁹⁵ телевежах), що матиме непропорційний вплив на ці категорії населення.

Відсутність або обмеженість доступу до інформації щодо оповіщень про бомбардування, евакуаційні коридори, надання соціальних та основних послуг і ресурсів, нових нормативно-правових актів та змін геополітичної ситуації

підвищує ризики для безпеки людей. Також це порушує комунікацію з членами родини та друзями, яка має важливе значення для безпеки, благополуччя та згуртованості людей. Цей аспект має особливо важливе значення для тих, хто знаходиться у небезпечних районах та перебуває в уразливому становищі, залежить від державних соціальних та медичних послуг. У деяких неконтрольованих урядом містах мобільного зв'язку немає більш ніж 14 днів⁹⁶, внаслідок чого рідні та члени родини не мають відомостей щодо того, чи у безпеці та чи живі їхні родичі⁹⁷.

Соціальні мережі є надзвичайно важливим джерелом інформації і підтримки у ці дні. З'являється все більше ініціатив громадянського суспільства, у рамках яких, за допомогою Telegram і платформ Instagram та Facebook, надається цільова психологічна та інформаційна підтримка людям, які постраждали внаслідок конфлікту, у тому числі родинам військовослужбовців⁹⁸, вагітним жінкам і породіллям⁹⁹, а також населенню, яке постраждало внаслідок військових дій¹⁰⁰.

91 Агентство «Reuters» (лютий 2022 р.). «В Україні порушений інтернет-зв'язок через наступ російських військ». Див. за посиланням: [link](#).

92 Я. Радченко (січень 2021 р.). «Навчання ромських дітей у школах та вишах: виклики та перемоги». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

93 J. Tidy, BBC (March 2022). "Ukraine says it is fighting first 'hybrid war'" [Д. Тайді, BBC (березень 2022 р.)]. «Україна каже, що веде першу «гібридну війну»». Див. за посиланням: [link](#).

94 Вебсайт The Village (березень 2022 р.). «Ракетна атака на Київську телевежу: щонайменше 5 людей загинуло, поряд Бабин Яр». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

95 Інформаційне агентство «Interfax» (березень 2022 р.). «Кількість жертв ракетного удару по телевежі біля Рівного зросла до 19, розбір завалів триває – голова обласної адміністрації». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

96 О. Виноградов, Радіо Свобода (березень 2022 р.). «Авіаудар замість зеленого коридору. Перший дзвінок у блокадний Маріуполь». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

97 Ю. Панкова, видання Zaxid.net (березень 2022 р.). «Я навчилася розрізняти звуки вакуумних бомб, «Градів» та «Ураганів». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

98 Організація «Veteran Hub» (березень 2022 р.). «Отримай підтримку від своїх під час війни». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

99 Телеграм-канал «Безпечно для вагітних та мам». Див. за посиланням: [link](#).

100 Видання «НВ» (28 лютого 2022 р.). «Якщо страшно та тривожно. Де і як українцям отримати безкоштовну психологічну допомогу». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

6. БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

6.1 Безпека та гендерно зумовлене насильство

Гендерно зумовлене насильство вже давно є серйозною проблемою в Україні. За даними дослідження 2019 року, 75% жінок країни зазначили, що вони зазнали насильства з часу виповнення їм 15 років, при цьому кожна третя з цих жінок зазнала фізичного або сексуального насильства¹⁰¹. Жінкам похилого віку також загрожує насильство. За результатами дослідження організації «HelpAge International», присвяченого жінкам та чоловікам похилого віку, які постраждали від конфлікту та перебувають у Донецькій і Луганській областях, встановлено, що 21% людей похилого віку (76% з яких є жінками) стикаються принаймні з одним видом насильства або зловживань¹⁰².

Історія неодноразово демонструвала, що з початком конфлікту та війни підвищується ступінь уразливості жінок, дівчат та хлопців, у тому числі дітей без супроводу, до порушення прав, особливо до усіх форм ГЗН. У 2019 році у дослідженні організації «Amnesty International» було продемонстровано збільшення на 76% повідомлень про випадки ГЗН у постраждалих від конфлікту Донецькій області та на 158% у постраждалих від конфлікту Луганській області, порівняно з середніми показниками за попередні три роки¹⁰³. За даними іншого дослідження, яке було проведено структурою ООН Жінки у 2020 році, 82% опитаних жінок у місті Золоте (Луганська область) зазначили, що внаслідок військового конфлікту в Україні погіршилась ситуація у плані сексуальних домагань та інших форм ГЗН щодо жінок та дівчат у громадських місцях¹⁰⁴. У цьому дослідженні відзначається прямий зв'язок між наближеністю до лінії зіткнення та більшою занепокоєністю жінок з цих громад з приводу фізичного та сексуального насильства. Крім того, у ньому відзначається більша кількість випадків сексуальних домагань у громадах, які розташовані на лінії зіткнення. Результати цієї оцінки також свідчать про те, що жінки з міста Золоте (яке знаходиться на лінії зіткнення) стикалися з сексуальними домаганнями з боку військових чоловіків у середньому втричі частіше, ніж жінки з інших громад¹⁰⁵.

Багато людей переживають травматичні і жорстокі події та є учасниками таких подій. Існують ризики довготривалих наслідків, як-от збільшення масштабів насильства щодо жінок і дітей внаслідок мілітаризації і нормалізації насильства у суспільстві, розширення доступу до зброї, розколу громад та втрати кола підтримки.

Досвід різноманітних світових конфліктів також свідчить про збільшення масштабів ГЗН під час переміщення населення. У дослідженні, яке Фонд ООН у галузі народонаселення у 2019 році провів в Україні, зазначається, що ризик зазнати ГЗН є втричі вищим для переміщених жінок та дівчат, ніж для місцевих жінок, які не є переміщеними особами¹⁰⁶. Від початку війни суб'єкти, які працюють у сфері боротьби з ГЗН, вже отримують повідомлення про сексуальні домагання та насильство під час переміщення, і Кластер з питань захисту повідомляє у своїй доповіді про твердження про згвалтування, що висвітлюються у засобах масової інформації¹⁰⁷.

УВКПЛ – Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні повідомляє про подальше збільшення кількості повідомлень про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК), та про те, що вони не мають змоги підтвердити жоден випадок СНПК відповідно до своєї методології з 24 лютого 2022 року¹⁰⁸. Труднощі для документування таких інцидентів становлять продовження бойових дій та стигматизація, пов'язана з цією темою¹⁰⁹. Міністр закордонних справ України порушив питання про збільшення кількості повідомлень про СНПК в Україні та про труднощі з офіційною реєстрацією таких випадків¹¹⁰. Також все більше занепокоєння викликає проблема торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації стосовно до жінок та дівчат, які подорожують самостійно¹¹¹.

Незважаючи на наявність ГЗН у постраждалих від конфлікту регіонах України, у доповідях зазначається, що згідно з попередніми Планами гуманітарного реагування (ПГР) мобілізовано лише частину (12,9% з 3,2 мільйонів доларів

101 ОБСЄ (2019 рік). Добробут і безпека жінок. Див. за посиланням: [link](#).

102 Організація «HelpAge International» (2018 рік). Зниклі мільйони: як люди похилого віку з інвалідністю виключаються зі сфери охоплення заходами гуманітарного реагування. Див. за посиланням: [link](#).

103 Організація «Amnesty International» (2020 рік). Україна: епідемія насильства щодо жінок на охопленому конфліктом сході країни. Див. за посиланням: [link](#).

104 ООН Жінки (2020 рік). Багатоцентрове оглядове дослідження ризиків сексуальних домагань та інших форм сексуального насильства проти жінок і дівчат у громадських місцях східної України.

105 Там само.

106 Фонд ООН у галузі народонаселення (2019 рік). Внутрішньо переміщені жінки в Україні стикаються зі зловживаннями та експлуатацією. Див. за посиланням: [link](#).

107 Кластер з питань захисту (6-9 березня 2022 р.). Ситуація з переміщенням в Україні: огляд у сфері захисту. Див. за посиланням: [link](#).

108 УВКПЛ (березень 2022 р.). Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, Новини щодо ситуації, 12-18 березня 2022 року; Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, Новини щодо ситуації, 19-25 березня 2022 року.

109 Там само.

110 Радіо Свобода (березень 2022 р.). «Зайшов на танку у двір, зайшов у дім...»: що відомо про згвалтування українок російськими окупантами». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

111 Канцелярія Спеціального представника Генерального секретаря з питань про сексуальне насильство в умовах конфлікту (16 березня 2022 р.). Сексуальне насильство в умовах конфлікту. Див. за посиланням: [link](#).

США, необхідних для ПРГ в Україні на 2019 рік) необхідних коштів для реалізації заходів із запобігання ГЗН, реагування на нього та пом'якшення його наслідків¹¹². Згідно з оцінками, за такої відсутності доступу до послуг і підтримки, призначених для постраждалих осіб, більшість жінок, які зазнали насильства, (81%) не звертаються по допомогу до спеціалізованих служб та не повідомляють про такі випадки¹¹³. Діти без супроводу та діти, розлучені з батьками, стикаються з підвищеною небезпекою зазнати насильства, зловживань та експлуатації, і тому вкрай важливо забезпечити наявність та доступність послуг, щоб гарантувати їх захист та задоволення їхніх потреб¹¹⁴. Фонд ООН у галузі народонаселення підтримує розвиток муніципальних систем реагування на ГЗН у 30 містах, що охоплює приблизно 30% населення України¹¹⁵.

Хоча практика ранніх шлюбів не поширена в Україні, вона має місце у ромській спільноті, у якій ранній шлюб розглядається як важлива складова культурної ідентичності та механізм подолання соціально-економічних проблем¹¹⁶. З огляду на це, поточна криза може призвести до збільшення кількості ранніх шлюбів у цій спільноті. Ранні шлюби призводять до ранньої вагітності та перешкоджають доступу ромських дівчат до освіти. Влада, як правило, не зважає на дитячі шлюби у ромській спільноті, обґрунтовуючи це небажанням втручатися у «культурне» питання. Така ситуація підсилює численні форми дискримінації, з якими можуть стикатися ромські дівчата, внаслідок чого їм складніше звертатися по допомогу у тому разі, коли вони хочуть уникнути шлюбу або розірвати аб'юзивні стосунки, а отже їхня маргіналізація поглиблюється¹¹⁷.

Війни та збройні конфлікти у інших кутках світу свідчать про те, що кількість випадків переслідування, погроз, сексуального насильства та «виправного зґвалтування» лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, інтерсексуалів, квірів та асексуалів (ЛГБТІКА+) збільшується під час ескалації насильства¹¹⁸. Тому у цьому контексті необхідно забезпечити захист та безпеку осіб з відмінними видами сексуальної орієнтації

та гендерної ідентичності, а також вжиття належних заходів реагування на такі випадки дискримінації і насильства¹¹⁹. Важливо визнавати наявність перехресної уразливості в українському суспільстві, за якої у особливій небезпеці можуть бути, наприклад, представники ЛГБТІКА+ у ромській національній меншині¹²⁰.

6.2 Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

Після восьми років конфлікту на сході країни та обмежень, запроваджених в зв'язку з пандемією COVID-19, населення України стикається зі стресом, тривожністю, психологічними травмами та ізоляцією. Психологи працюють в Україні в умовах продовження збройного конфлікту і стикаються при цьому з масовою травматизацією цивільних осіб та відсутністю ресурсів для фінансування послуг у сфері охорони психічного здоров'я¹²¹.

З урахуванням традиційних гендерних ролей та нестандартності практики звернення по допомогу у сфері охорони психічного здоров'я, часто очікується, що саме жінки забезпечуватимуть емоційний комфорт членів родини. За результатами оцінки, яку структура ООН Жінки провела у 2020 році в Україні, встановлено, що через обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, 53% опитаних жінок та 39% опитаних чоловіків присвячують більше часу емоційній підтримці дорослих членів сім'ї¹²². Через недостатню допомогу у ситуаціях вимушеного переміщення жінки часто нехтують власним здоров'ям, віддаючи перевагу турботі про здоров'я і благополуччя дітей та партнерів, хоча самі проходять через вкрай травматичні події¹²³. У дослідженні, яке було опубліковано у 2019 році, зроблено висновок про те, що в Україні переміщення більшим чином впливає на психічне здоров'я жінок, ніж чоловіків¹²⁴.

112 ООН Жінки (2020 рік). Дотриматись обіцянки, прискорити зміни: оцінка ситуації у сфері гендерної рівності у регіоні Європи та Центральної Азії через 25 років після Пекінської конференції. Див. за посиланням: [link](#).

113 ОБСЄ (2019 рік). Добробут і безпека жінок – Україна, Доповідь про результати дослідження. Див. за посиланням: [link](#).

114 УКП ООН (25 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

115 УКП ООН (25 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

116 Т. Марченко (2015 рік). «Ранні шлюби у ромських спільнотах в Україні: культурні та соціально-економічні фактори», журнал «Employment and economy in Central and Eastern Europe», видання 5, №1, стор. 1 – 22. Див. за посиланням: [link](#). UNFPA (2014). Child Marriage in Ukraine [Фонд ООН у галузі народонаселення (2014 рік). Дитячі шлюби в Україні].

117 Фонд ООН у галузі народонаселення (2015 рік). Дитячі шлюби у Східній Європі та Центральної Азії: регіональний огляд. Див. за посиланням: [link](#).

118 Alon Margalit (2018). "Still a blind spot: The protection of LGBT persons during armed conflict and other situations of violence", International Review of the Red Cross, vol. 100 (1-2-3), pp. 237–265 [Алон Маргаліт (2018 рік). «Все ще невидимі: захист ЛГБТ-осіб під час збройних конфліктів та інших ситуацій насильства», видання International Review of the Red Cross, видання 100 (1-2-3), стор. 237 – 265]. Див. за посиланням: [link](#).

119 Українська Гельсінська спілка з прав людини (березень 2022 р.). Забезпечення прав ЛГБТ+ спільноти в умовах збройного конфлікту. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

120 Рада Європи (червень 2017 р.). Бути ромом та ЛГБТ: перехресна дискримінація. Див. за посиланням: [link](#).

121 Kathleen Smith (2015). "Trauma in Ukraine", American Psychologist Association, vol. 46, No. 4, p. 18 [Кейтлін Сміт (2015 рік). «Психологічна травма в Україні», Американська психологічна асоціація, видання 46, №4, стор. 18]. Див. за посиланням: [link](#).

122 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

123 Рада Європи (2020 рік). Гендерні аспекти внутрішнього переміщення в Україні: локальні політики, практика ведення бізнесу та юридичні інструменти захисту. Див. за посиланням: [link](#).

124 Кузнєцова та інші (2019 рік). Психічне здоров'я внутрішньо переміщених осіб та населення України в цілому. Див. за посиланням: [link](#).

Рівні побоювань та тривоги з приводу насильства і психологічних травм – у поєднанні з факторами стресу, що пов’язані з переміщенням, роз’єднанням родини та втратою засобів до існування, — лише підвищилися із ескалацією воєнних дій¹²⁵. Особливого виду повторної травматизації зазнають ті, хто вже був змушений переміститися зі своїх домівок і переживає вторинне переміщення. Люди, які постраждали від конфлікту, негайно потребують послуг у сфері психічного здоров’я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП)¹²⁶. Деякі з цих послуг¹²⁷ надають¹²⁸ жіночі правозахисні організації або волонтерські ініціативи. У разі недоступності цих послуг їх нестачу компенсують жінки. Однак, з урахуванням даних вищезгаданого дослідження¹²⁹ та оцінки ситуації біженців у Польщі, проведеної Міжнародним медичним корпусом¹³⁰, важливим способом забезпечення психічного здоров’я є

надання житла і основних послуг, що призводить до усунення факторів стресу і занепокоєння з приводу безпеки.

Емоційне вигорання є поширеним явищем серед правозахисників та фасилітаторів діалогу, які останні вісім років працюють з постраждалими від конфлікту категоріями населення¹³¹. Психологічна підтримка має важливе значення і для тих, хто працює у сфері догляду, наприклад для медичних працівників, працівників служб з надзвичайних ситуацій, провідників евакуаційних потягів та представників інших професій¹³². Станом на сьогодні, Уряд України не забезпечує комплексних заходів реагування на ці потреби, але деякі ініціативи¹³³ існують на рівні місцевих органів управління.

7. ЛІДЕРСТВО І УЧАСТЬ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ТА ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Основні перешкоди для участі жінок у прийнятті рішень – це, зокрема, стереотипи, які не дозволяють жінкам бути залученими до процесів та представленими у них, існуюча гендерна нерівність і відсутність безпеки для жінок. Останній фактор значно посилюється із загостренням війни, коли багато жінок опинилися без доступу до основних потреб, житла, доходу та засобів зв’язку¹³⁴. У таких умовах фокус роботи жінок зміщується на задоволення своїх власних і сімейних потреб і потреб їхніх громад, при цьому для прийняття стратегічних рішень залишається мало часу, енергії та ресурсів¹³⁵. Зростання кількості жінок і дітей-біженців за межами України також може призвести до відсутності потенціалу всередині України для забезпечення активної ролі жінок у подоланні гуманітарної кризи всередині країни.

Стереотипи поширені у секторі громадянського суспільства і становлять одну з ключових перешкод у роботі правозахисників¹³⁶. Жінки нарівні з чоловіками брали участь у протестах Євромайдану в 2013 та 2014 роках, що привернуло більшу увагу до ролі жінок, але водночас було помітно гендерний розподіл праці на місцях протестів. Жінок, які становили половину протестувальників, розглядали як «слабких» або «красивих», їх переміщували з ліній протесту на ролі забезпечення підтримки «справжніх протестувальників», а саме доручали їм приготування їжі, координацію та надання медичної допомоги¹³⁷.

125 Міжнародний медичний корпус (20 березня 2022 р.). Надання допомоги людям, які постраждали від війни в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

126 УКП ООН (15 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

127 Ініціатива «Марш жінок» започаткувала телеграм-бот з цілодобовою психологічною підтримкою для жінок та дітей. Див. за посиланням: [link](#).

128 НУО «Центр «Жіночі перспективи», Львів. Публікація у Facebook від 25 лютого 2022 року щодо збільшення кількості запитів їхніх клієнтів на отримання психологічної допомоги. Див. за посиланням: [link](#).

129 Кузнецова та інші (2019 рік). Психічне здоров’я внутрішньо переміщених осіб та населення України в цілому. Див. за посиланням: [link](#).

130 Міжнародний медичний корпус (14 березня 2022 р.). Новини щодо кризової ситуації в Україні, №5. Див. за посиланням: [link](#).

131 Ситуація з правами людини правозахисниць в Україні (2020 рік).

132 На основі неофіційних консультацій з жіночими правозахисними організаціями та психологами.

133 Телеграм-канал «Підтримай дитину». Див. за посиланням: [link](#).

134 ООН Жінки (березень 2022 р.). Оперативна оцінка: вплив війни в Україні на жіночі організації громадянського суспільства. Див. за посиланням: [link](#).

135 Там само.

136 Ситуація з правами людини жінок-правозахисниць в Україні, 2020 рік.

137 Марценюк та Онуч (2014 рік). Матері і дочки Майдану: Стать, сценарій насильства, а також розподіл праці у рамках українських протестів.

Volunteers support the armed forces of Ukraine and weave camouflage nets in Lviv, Western Ukraine. Photo: UN Women/ Serhii Korovainyi

Під час останньої ескалації війни жінки взяли на себе активну роль, аналогічну до тенденції, яка спостерігалася під час реагування на пандемію COVID-19 та протягом попередніх восьми років війни. На місцевому рівні жінки першими реагують на потреби своїх громад¹³⁸. Вони виконують низку різноманітних функцій, залежно від їхньої професійної кваліфікації (виступаючи у ролі медсестр, лікарів, психологів, менеджерів тощо) або на основі потреб у громадах¹³⁹ (гуманітарні поставки, допомога людям похилого віку тощо).

Більшість жіночих правозахисних і феміністичних організацій, у тому числі ті, що працюють з ЛГБТІКА+, які здійснювали активну діяльність з адвокації, мобілізації та безпосередньої взаємодії з громадами, переорієнтували свою роботу на евакуацію людей з окупованих міст або тих, які зазнають сильних обстрілів, забезпечення основними продуктами харчування тих, хто все ще перебуває у рідних містах, та забезпечення притулків для евакуйованих (як в Україні, так і за кордоном, особливо у випадках груп ризику, таких як ЛГБТІКА+ або люди з інвалідністю). Опитування, проведене структурою ООН Жінки разом з українськими жіночими ОГС у березні 2022 року, показує, що 66% опитаних ОГС зараз надають послуги та заходи, якими вони раніше не займалися, а 52% перерозподіляють кошти з огляду на нові пріоритети¹⁴⁰.

Марш жінок¹⁴¹, рух місцевих активістів, які беруть участь в організації щорічного маршу жінок у Києві, переорієнтував свої онлайн-ресурси на надання інформації про безпеку жінок під час переміщення та міграції, забезпечення доступу до послуг підтримки психічного здоров'я, а також інформації про сексуальне та репродуктивне здоров'я та гігієну в умовах війни. Кілька регіональних феміністичних колективів мобілізувалися для надання юридичних консультацій¹⁴² та допомоги в евакуації квірів і трансгендерних осіб з України, які відчувають особливі труднощі через неможливість виїхати з країни чоловікам віком від 18 до 60 років¹⁴³.

138 ООН Жінки (березень 2022 р.). «Жінки та дівчата очолюють гуманітарне реагування на війну в Україні». Див. за посиланням: [link](#).

139 Видання DW (березень 2022 р.). «Волонтерський рух у Львові під час війни Росії проти України». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

140 ООН Жінки (травень 2020 р.). Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні. Див. за посиланням: [link](#).

141 Сторінка у Facebook Жіночого маршу. Див. за посиланням: [link](#).

142 Повні інструкції для трансгендерних осіб щодо перетину кордону. Див. за посиланням: [link](#).

143 Суспільне (лютий 2022 р.). «В Україні запроваджується обмеження на виїзд чоловіків за кордон». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

Роль та внесок жінок стали помітними через висвітлення в ЗМІ (особливо з наближенням 8 березня) та соціальних мережах. Символічне визнання рівного внеску жінок відображається і у публічних виступах Президента Володимира Зеленського, який дякує у своїх зверненнях всім воїнам, як чоловікам, так і жінкам¹⁴⁴. Хоча ця увага є ознакою потенційних зрушень у сприйнятті ролі жінок у суспільстві, вона не обов'язково призвела до їх включення в процеси прийняття рішень на вищих рівнях.

Хоча жінки та жіночі організації відіграють дуже важливу роль у реагуванні на гуманітарну кризу, вони переважно відсутні у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях, а також у поточному переговорному процесі між Російською Федерацією та Україною¹⁴⁵. Так само, жінки не були достатньо представлені й у переговорному процесі Тристоронньої контактної групи: в українській делегації брали участь лише дві жінки¹⁴⁶. Віце-прем'єр-міністр Ірина Верещук – один із прикладів жінки, яка займає високий щабель у прийнятті рішень у реагуванні на поточну війну. Вона залучена до вирішення гуманітарної ситуації та регулярно проводить брифінги для громадськості. Зараз вона відповідає за переговори щодо гуманітарних коридорів для цивільного населення окупованих міст¹⁴⁷.

В опитуванні, нещодавно проведеному ООН Жінки з жіночими ОГС, респонденти зазначали відсутність визнання та прийняття рішень, яке пропонується жінкам та жіночим організаціям у гуманітарному реагуванні¹⁴⁸. Водночас, в Огляді гуманітарних потреб (ОГП) УКГП ООН відзначає надзвичайно важливу роль жіночих та інших організацій меншин для здійснення ефективного гуманітарного реагування¹⁴⁹.

144 Офіс Президента України (25 лютого 2022 р.). Звернення Президента України ввечері другого дня масштабної війни. Див. за посиланням: [link in Ukrainian](#).

145 УВКПЛ (березень 2022 р.). «Україна: захист та участь жінок має важливе значення, кажуть експерти ООН у сфері прав людини». Див. за посиланням: [link](#).

146 Кабінет Міністрів України (2020 рік). Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

147 Укрінформ (березень 2022 р.). Брифінг Ірини Верещук про гуманітарні коридори. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

148 ООН Жінки (березень 2022 р.). Оперативна оцінка: вплив війни в Україні на жіночі організації громадянського суспільства. Див. за посиланням: [link](#).

149 Огляд гуманітарних потреб (ОГП), Україна, 2022 рік. Див. за посиланням: [link](#).

8. ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Вимушена міграція в межах країни та за кордон є одним із поширених механізмів подолання кризових ситуацій, які використовують жінки та чоловіки для мінімізації індивідуальних ризиків та наслідків війни. Офіційних обмежень на переміщення в межах України немає. Однак деякі категорії населення не можуть повною мірою скористатися цим механізмом подолання кризової ситуації. Це, наприклад, маломобільні особи (люди з інвалідністю, люди похилого віку тощо), їхні піклувальники, особи, які не мають приватного транспорту, та люди з сільської місцевості, які тримають худобу, а також люди, які проживають у віддалених районах. Люди, які проживають на територіях, що постраждали від війни, зіткнулися зі значними труднощами при переїзді в безпечніші райони. Ті, хто вирішив залишитися у своїх містах і громадах, шукають захисту в найближчих бомбосховищах або залишаються у своїх будинках.

На початку березня організація HelpAge провела оцінку серед населення похилого віку Донецької та Луганської областей і виявила, що 99% опитаних не бажають евакуюватися. Їхнє рішення було, принаймні частково, зумовлено фактором обмеженої мобільності¹⁵⁰. Ймовірно, що кількість людей похилого віку та осіб з інвалідністю, яких залишили або які від початку вирішили залишитися, і які не можуть самостійно піклуватися про себе, збільшується.

Обговорення в соціальних свідчать про збільшення обсягу грошових переказів від родичів та друзів із безпечних районів, як в Україні, так і з-за кордону, які надсилаються населенню, що перебуває в уразливому положенні в Україні, з огляду на зменшення можливостей заробляти на життя¹⁵¹. Однак ті, хто проживає в районах з обмеженим доступом до банкоматів та банківських послуг (наприклад, населення в окупованих

населених пунктах, сільській місцевості та населених пунктах, на які здійснюються напади), наразі не мають доступу до будь-якої фінансової підтримки.

Війна в Україні призвела до швидкого зростання волонтерського руху. Багато людей стають волонтерами, і для них це є механізмом подолання кризової ситуації: вони хочуть бути корисними у реагуванні на кризу. Волонтери відповідають за надання багатьох притулків для жінок, дітей та літніх людей, а також інших видів гуманітарної допомоги.

Багато підприємств знаходять шляхи налагодження виробництва відповідно до потреб військових. Наприклад, ресторани почали готувати страви для Сил територіальної оборони^{152, 153}, а виробники одягу виготовляють військову форму та відповідне спорядження^{154, 155}. Крім того, нові правила дозволили підприємствам евакуюватися в безпечніші райони України¹⁵⁶, на додачу до низки інших механізмів підтримки¹⁵⁷. Жінки є власницями 28,3% бізнесів в Україні (більша частка жінок спостерігається серед власниць мікропідприємств, порівняно з іншими типами підприємств), а 30,6% є керівницями вищого рівня у компаніях¹⁵⁸. Отже, вони, ймовірно, теж отримують переваги від цих нових правил.

Від початку конфлікту в 2014 році в Донецькій та Луганській областях зафіксовано збільшення кількості жінок, які продають секс¹⁵⁹. Існують занепокоєння, що нинішня війна може також вплинути на рівень поширеності секс-праці, а також сексу заради виживання як негативного механізму подолання кризової ситуації, особливо серед жінок та дівчат-підлітків у сильно постраждалих від війни населених пунктах.

150 HelpAge (4 березня 2022 р.). Східна Україна: потреби людей похилого віку. Див. за посиланням: [link](#).

151 Quarts (8 березня 2022 р.). «Грошові перекази в Україну та Росію зросли більш ніж на 50% після вторгнення». Див. за посиланням: [link](#).

152 НВ (березень 2022 р.). Кулонні війська. «Як киявські заклади допомагають протистояти російським окупантам». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

153 А. Ольшевський, Chas.News (березень 2022 р.). «Не лише паляниці. Як ресторатори допомагають фронту». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

154 Дніпроград (березень 2022 р.). «Перелаштувалися на війну за день». У Дніпрі цех спецодягу виготовляє військову форму. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

155 Л. Олійник (березень 2022 р.). Замість модних шоу – балаклави та броніки. Вінницькі дизайнерки взяли шити для військових. Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

156 Системи для бізнесу (березень 2022 р.). «Що таке евакуація бізнесу та як працюватиме — програма Кабміну». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

157 А. Зануда, BBC (березень 2022 р.). «Бізнес під час війни: яку підтримку запропонувала влада і як виживає бізнес». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

158 Delo.ua (листопад 2018 р.). «Більше 30%: жінки у бізнесі в Україні та в світі». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

159 Українська Гельсінкська спілка з прав людини (січень 2020 р.). «УГСПЛ разом з БО «Легалайф-Україна» презентували дослідження «Вплив збройного конфлікту на Сході України на працівниць комерційного сексу». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

Відповідно до неофіційних розмов, розповідь історій використовується як механізм подолання кризової ситуації серед тих, хто вирішив залишитися на уражених війною територіях. Дехто намагається вести щоденник або записувати історії людей, яким вони допомагають або які живуть з ними, щоб пізніше привернути увагу громадськості до цього пережитого досвіду. Ті, хто мають відповідні навички, ресурси та доступ

до інтернету, розпочали медійні проєкти на базі розказаних історій, які висвітлюють різний досвід чоловіків і жінок у цій війні. Мета одного з таких проєктів – через обліковий запис в Instagram «Історії війни з України»¹⁶⁰ – задокументувати і розповісти світові про війну, що точиться в Україні. Цей обліковий запис доступний українською та англійською мовами.

9. ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ПОТІК БІЖЕНЦІВ

9.1 Ситуація на кордоні

Громадянське суспільство надає організовану допомогу переміщеному населенню з обох боків кордону. Державна прикордонна служба України надає інформацію, що регулярно оновлюється, щодо часу очікування в пунктах пропуску¹⁶¹. Щодо ситуації за межами України, надходять повідомлення про утворення злочинних банд, які користуються тим, що переміщені українські жінки потребують життєво необхідної підтримки та допомоги, полюють на них і продають їх у сексуальне рабство¹⁶². Також існує занепокоєння з приводу експлуатації жінок і неповнолітніх осіб без супроводу, які подорожують самостійно. Міжнародний медичний корпус провів оцінку ситуації переміщеного населення у Польщі та дійшов висновку про високий ризик експлуатації, оскільки житло та негайну допомогу часто надають неофіційні суб'єкти. Існує нагальна потреба у тому, щоб гарантувати достатнє забезпечення житлом та основними послугами з боку влади та гуманітарних суб'єктів¹⁶³.

160 «Історії війни з України». Обліковий запис в Instagram. Див. за посиланням: [link](#).

161 Державна фіскальна служба України (березень 2022 р.). «Час очікування в пунктах пропуску». Див. за посиланням: [link](#).

162 Вебсайт Safeguarding Hub (7 березня 2022 р.). «Злочинні банди полюють на українських жінок, які рятуються втечею від війни, прагнучи перетворити їх на сексуальних рабинь». Див. за посиланням: [link](#).

163 Міжнародний медичний корпус (14 березня 2022 р.). Новини щодо кризової ситуації в Україні, №5. Див. за посиланням: [link](#).

9.2 (Не)можливість виїхати з України та вплив цієї ситуації на різні категорії населення

Українським чоловікам віком від 18 до 60 років заборонено виїжджати до інших країн, однак, існують певні винятки, застосовні до чоловіків усіх вікових категорій. До таких винятків відносяться, зокрема, особи, які звільнені від військової служби, мають інвалідність, самостійно виховують дитину, виховують трьох або більше дітей віком до 18 років або є законним опікуном іншої особи¹⁶⁴.

Коли такі винятки не застосовні, це обмеження впливає на родини, оскільки деякі жінки, у першу чергу жінки з дітьми, проте також і жінки з інвалідністю та ромські жінки, не почуваються безпечно і не можуть або не бажають тікати з країни без свого чоловіка, партнера, батька або сина. Це обумовлюється, зокрема, відсутністю доступу до інформації, мовним бар'єром, побоюваннями через відсутність досвіду подорожей в минулому або тим, що люди хочуть залишитися в Україні і зберегти єдність родин. Така ситуація може мати негативні наслідки в плані безпеки та доступу до основних послуг для них та їхніх дітей. Коли жінки та діти вирішують покинути країну, їх спіткає роз'єднання родини і тривога про майбутнє благополуччя членів родини.

164 Інформаційний портал VisitUkraine (лютий 2022 р.). «Винятки: коли чоловік може виїхати з України». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

Згідно з інформаційними повідомленнями, деякі особи з числа ЛГБТІКА+ побоюються, що війна негативно позначиться на їхніх правах¹⁶⁵. До того ж, представники ЛГБТІКА+ призовного віку, які є особами чоловічої статі або ідентифіковані як особи чоловічої статі у ID-картках, не можуть виїхати з країни. Трансгендерні особи, у ID-картках та паспортах яких не відображено їхній реальний гендер, також повідомляють про труднощі з виїздом з країни¹⁶⁶. З огляду на рекомендації¹⁶⁷, надані місцевими активістами, люди з документами осіб чоловічої статі можуть залишити країну, якщо їхні документи підтверджують, що вони звільнені від військової служби. Однак, отримання цих документів може бути проблематичним через завантаженість центрів комплектування.

Крім того, у міжнародних засобах масової інформації з'являються повідомлення¹⁶⁸ про випадки дискримінаційного ставлення до мешканців країни, які не є громадянами України, зокрема до темношкірих людей, представників і представниць інших рас та корінних народів (ВІРОС), з обох боків кордону. З українського боку проблеми здебільшого виникають тоді, коли йдеться про надання переваги у доступі до транспорту або місць у черзі на кордоні. Однак, за словами активістів, які відстоюють права людини в Україні¹⁶⁹, ці проблеми переважно пов'язані з загальним стресом та хаосом на кордоні внаслідок надмірної кількості людей, які тікають з країни, та тривалого часу очікування. І чоловіки, і жінки, які не є громадянами України, мають право покинути Україну. На початку березня Міністерство закордонних справ України створило гарячу лінію¹⁷⁰, щоб допомогти студентам з числа темношкірих людей, представників корінних народів та людей кольору (ВІРОС), які бажають покинути Україну, а Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба зробив заяву¹⁷¹, запевнивши, що Україна допомагає усім евакуюватися з обстрілюваних міст та перетнути кордон.

Окреме занепокоєння правозахисників викликають заяви суміжних з Україною держав, які подекуди не дозволяють в'їзд людям з третіх країн. Представники української правозахисної

спільноти закликали¹⁷² уряди суміжних країн відкрити їхні кордони для громадян усіх країн, які тікають від війни в Україні.

Уряд України вживає заходів для спрощення переміщення через державний кордон людей, яким найбільше загрожує небезпека, зокрема людей з інвалідністю та неповнолітніх осіб без супроводу^{173, 174}. Для дорослих та дітей у пунктах пропуску через кордон спрощені вимоги щодо документів про реєстрацію актів цивільного стану. Діти можуть перетинати кордон з одним з батьків, без офіційної згоди іншого з батьків¹⁷⁵. Однак, нові нормативні акти щодо документів, необхідних для отримання послуг громадянами України та іноземцями, потребують ретельного аналізу. Зафіксовані випадки перетину кордону неповнолітніми особами без супроводу¹⁷⁶.

Тимчасове призупинення дії обмежень на перетин кордону з домашніми тваринами¹⁷⁷ є стимулюючим фактором для тих, хто бажає врятуватися втечею з країни, особливо для родин з дітьми. Хоча перетин кордону не є проблемою, труднощі можуть виникнути під час пошуку житла у нових країнах або громадах.

172 Центр прав людини ZMINA (1 березня 2022 р.). «Правозахисники закликають сусідні з Україною держави відкрити кордони для громадян усіх країн, які змушені рятуватися від війни». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

173 УКГП ООН (17 березня 2022 р.). Україна: гуманітарні наслідки, Звіт про ситуацію. Див. за посиланням: [link](#).

174 Державна прикордонна служба України (15 березня 2022 р.). «На час воєнного стану для людей з інвалідністю спрощено перетин кордону». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

175 Кабінет Міністрів України (4 березня 2022 р.). «Вдосконалено Правила перетинання державного кордону дітьми, які виховуються в сімейних формах виховання під час війни». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

176 В. Андреева, Українська правда (7 березня 2022 р.). «11-річний хлопчик із Запоріжжя самостійно пішки перейшов кордон зі Словаччиною». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

177 Кабінет Міністрів України (26 лютого 2022 р.). «Інформація щодо тимчасової процедури переміщення домашніх тварин до ЄС (Польща) під час збройного конфлікту». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

165 Телерадіомережа CBS (24 лютого 2022 р.). «Деякі українці з числа ЛГБТ побоюються зловживань у сфері прав людини, якщо Росія залишиться: «Ми будемо воювати». Див. за посиланням: [link](#).

166 Організація «Thomas Reuters Foundation» (4 березня 2022 р.). «Транс-люди та небінарні люди у пастці в спустошуваній війною Україні». Див. за посиланням: [link](#).

167 Громадський рух «Джендер стрім» (березень 2022 р.). «Повна інструкція для трансгендерних людей щодо перетину кордону». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

168 Вебсайт The Cut (березень 2022 р.). «Людам з іншим кольором шкіри важче тікати з України». Див. за посиланням: [link](#).

169 Центр прав людини ZMINA (3 березня 2022 р.). «Евакуація іноземців з України: чи справді є расова дискримінація?». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

170 Інформаційне агентство «Укрінформ» (2 березня 2022 р.). «МЗС створило гарячу лінію для африканських та азійських студентів». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

171 Українська правда (3 березня 2022 р.). «Кулеба: Лавров бреше. Україна допомагає вивозити іноземців із зони бойових дій». Див. за посиланням: [посилання на джерело українською](#).

Response to the Ukraine refugee crisis – train station, Poland – March 2022.
WHO / Uka Borregaard

Kyiv railway station. 3 March 2022.
Photo: UNDP Ukraine/ Oleksandr Ratushniak

Response to the Ukraine refugee crisis – train station, Poland – March 2022 WHO. Photo: WHO / Uka Borregaard

10. РЕКОМЕНДАЦІЇ ВСІМ ДОНОРАМ, ПРОВІДНИМ ГУМАНІТАРНИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ ТА СУБ'ЄКТАМ

Основні рекомендації

- Забезпечити, щоб дані і докази збиралися від представників різної статі та груп ризику в умовах конфлікту для їх використання під час гендерно відповідального та інтерсекціонального гуманітарного реагування та врахування при розробці бюджетів, програм та наданні послуг.
- У кожній сфері діяльності і де це можливо – у співпраці з місцевими жіночими організаціями – проводити систематичні оперативні гендерні оцінки та гендерно інтегровані оцінки потреб, щоб зрозуміти відмінні потреби, пріоритети та можливості жінок, дівчат, хлопців, чоловіків із різноманітних груп.
- Здійснювати активний пошук та залучення можливостей партнерської взаємодії з місцевими жіночими громадськими організаціями та громадянським суспільством, які працюють з різними групами вразливих груп та меншин. Надавати пряме, гнучке фінансування на основі потреб місцевим українським правозахисним організаціям, щоб забезпечити більш швидке та вчасне реагування, а також підтримувати сталість роботи місцевих організацій.
- Забезпечити, щоб в рамках системи координації гуманітарних питань призначався та підтримувався потенціал механізму «Гендерні питання в гуманітарній діяльності» (ГвГД), щоб забезпечити виконання зобов'язань щодо дотримання стандартів інтегрування гендерних аспектів на всіх етапах гуманітарного реагування та циклів реалізації програм.
- Створити міжвідомчу/міжсекторальну робочу групу з гендерних питань – на додаток до Кластеру з питань захисту та його сабкластеру з питань ГЗН – для сприяння спільному розумінню шляхом діалогу та обміну інформацією. Така група має складатися з відповідних представників уряду, системи ООН, неурядових організацій та місцевих представників і представниць громадянського суспільства (особливо місцевих жіночих організацій).

Лідерство і участь жінок у суспільно-політичному житті та процесах прийняття рішень

Жінки в Україні знаходяться на передових фронтах у війні і повинні брати участь в у процесах на всіх рівнях, вирішуючи майбутнє своєї країни. Війна в Україні призвела до локалізованих і комплексних наслідків, які потребують спеціалізованих, розроблених на місцевому рівні заходів, за допомогою яких жінки впливатимуть на процеси прийняття рішень, що стосуються післявоєнного відновлення.

- Забезпечити конструктивну участь жінок і дівчат, у тому числі з соціально ізольованих груп, у всіх процесах прийняття рішень, включаючи, зокрема, планування гуманітарної діяльності, координацію, впровадження та моніторинг, переговори про досягнення миру та процеси відновлення на національному, регіональному та місцевому рівнях.
- Там, де це безпечно, можна зробити і, пам'ятаючи про принцип «не нашкодъ», забезпечити висвітлення різноманітних ролей, які відіграють чоловіки та жінки в гуманітарному реагуванні та прийнятті рішень, а також забезпечення врахування думок маргіналізованих груп. Привертати увагу до випадків, які демонструють приклад відриву від традиційних гендерних норм, а також ініціативність та лідерство жінок, замість того, щоб зображати жінок лише як жертв, отримувачів допомоги та тих, хто потребує допомоги.
- Документувати дані про вплив війни на зміну гендерних ролей для використання цих даних у довгострокових стратегіях забезпечення гендерної рівності.
- Проводити консультації з українськими жінками-лідерками та представниками і представницями соціально ізольованих груп, як-от організації, що захищають права осіб з інвалідністю, та ромська спільнота, щоб зрозуміти їхні потреби та збільшити їхній вплив у процесах прийняття гуманітарних рішень у їхніх громадах та в інтересах їхніх громад.
- Забезпечити доступ до якісних закладів догляду за дітьми, щоб дати можливість жінкам отримати кращий доступ до ринку праці, а також з метою подолання перешкод для їхньої участі у політичному житті, приділяючи особливу увагу

перешкодам у доступі до догляду за дітьми для сільських жінок та матеріально незахищених жінок, які стикаються з численними перепонами на шляху до працевлаштування.

Інтерсекціональне гуманітарне реагування

- **Забезпечити захист, евакуацію та підтримку маломобільних груп населення, зокрема людей похилого віку та осіб з інвалідністю.** Забезпечити надання їм доступної інформації про ситуацію та послуги і повний доступ до всього комплексу гуманітарної допомоги, включаючи притулки, НПТ та важливі для порятунку життя медичні засоби. Визнати невідкладну потребу в підтримці жінок, чоловіків та дітей з ампутованими кінцівками (згідно з повідомленнями громадських організацій), а також тих, кому загрожує небезпека бути покинутими у сиротинцях та інших установах.
- **Забезпечити, щоб жінки, чоловіки, хлопці і дівчата, особи з інвалідністю та особи зі спільноти ЛГБТІКА+ брали конструктивну участь у процесах на всіх етапах гуманітарної діяльності, починаючи з розробки програм, як безпосередньо, так і через свої представницькі організації.**
- **Забезпечити, щоб усі гуманітарні програми були прийнятними та доступними для неповних сімей, особливо очолюваних жінками домогосподарств, а також для дітей, розлучених із батьками, та дітей без супроводу, визнаючи велику частку таких груп серед населення до та під час точної війни.**

Гендерно орієнтований та інклюзивний підхід до розробки секторальних програм

- **Охорона здоров'я та ПЗПСП.** Забезпечити наявність систематичних, цільових та доступних програм охорони здоров'я та психічного здоров'я для різних категорій населення, які постраждали від війни, включаючи жінок та дівчат з ромської національної меншини та з включенням тих осіб, які зараз самі надають допомогу.
- **Послуги у сфері охорони сексуального і репродуктивного здоров'я** Координувати роботу з робочою підгрупою з питань сексуального та репродуктивного здоров'я та місцевими ОГС і суб'єктами у сфері охорони здоров'я для забезпечення життєво необхідних послуг допомоги СРЗ, у тому числі цілодобовий доступ до екстрених акушерської та неонатальної допомоги новонародженим і клінічного лікування постраждалих від зґвалтування, відповідно до Мінімального пакету первинних послуг (МППП)¹¹.
- **Послуги охорони здоров'я для груп ризику.** Забезпечити доступ до медикаментів і асистивних засобів для груп ризику та осіб, яким необхідна регулярна медична підтримка, як-от люди похилого віку, діти, особи з інвалідністю, люди з

хронічними захворюваннями, люди, які живуть з ВІЛ, трансгендерні особи, відповідно до визначених потреб кожної відповідної групи.

- **Освіта.** Забезпечити включення до будь-яких освітніх програм для дітей освітні можливості, які охоплюють всіх дітей, включаючи ромських дітей. Це передбачає роботу з батьками, зміну ставлення у суспільстві до освіти дівчат і покращення можливостей заробітку, а також надання доступу ромських жінок, чоловіків, хлопців і дівчат до отримання документів реєстрації актів цивільного стану.
- **Засоби до існування.** Включати заходи щодо раннього розвитку дітей (РРД) та догляду за дітьми в усі програми підтримки можливостей засобів до існування для жінок і чоловіків, щоб забезпечити здатність батьків реагувати на емоційні та освітні потреби дітей. Використовувати будь-які можливості для включення РРД у гуманітарні програми, наприклад, у медичних закладах.
- **Житло та непродовольчі товари (НПТ).** Забезпечувати житло з окремими приміщеннями для чоловіків та жінок, а також для сімей, у тому числі санітарно-гігієнічні умови та базові послуги для переміщеного населення. Це спрямовано на зменшення ризиків експлуатації, зловживань, торгівлі людьми та примусової проституції, а також проблем з психічним здоров'ям. Підтримка програм, які забезпечують справедливий і рівний доступ як жінок, так і чоловіків з числа переміщених осіб до житла та забезпечення побутовими предметами першої необхідності. Якщо необхідно, при розподілі житла, видачі зимових наборів/НПТ та при проведенні ремонтів створювати можливості роботи для переміщених жінок, очолюваних жінками домогосподарств, ромських жінок, а також жінок з інших етнічних груп меншин, забезпечуючи при цьому врахування у програмах і включення до них можливостей догляду за дитиною.
- **Вода, санітарія та гігієна (WASH).** Забезпечувати наявність окремих санітарно-гігієнічних приміщень для жінок і чоловіків, належну приватність та достатнє освітлення, а також наявність працюючих замків всередині кабін. Забезпечити розробку гігієнічних наборів у консультаціях з жінками, чоловіками (включаючи жінок і чоловіків похилого віку), дівчатами та хлопцями, та включати до них узгоджені в консультаціях з жінками та дівчатами санітарно-гігієнічні засоби.
- **Грошова допомога та ваучери.** Співпрацювати з місцевими організаціями, особливо з організаціями, очолюваними жінками, щоб забезпечити підтримку постраждалих жінок і дівчат шляхом видачі ваучерів на виплату грошової допомоги. Видача грошової допомоги та ваучерів повинна бути спрямована на те, щоб задовольнити потреби всіх членів домогосподарств, включаючи дітей та людей похилого віку.

Доступ до інформації та підзвітність

- Виявляти канали комунікації, яким довіряють та надають перевагу постраждалим люди. Визнати, що різні групи залежно від статі, віку та інших характеристик (наприклад, одиноки матері з маленькими дітьми, особи з інвалідністю, ромські спільноти, а також інші групи етнічних меншин, діти, розлучені з батьками, та діти без супроводу) матимуть різні потреби в комунікації та інформації, а також канали, мови та формати.
- Розробити механізми підзвітності постраждалому населенню (ППН), які охоплюють всі верстви населення, враховують ЗМІ та методи комунікації, яким надають перевагу та які використовують різні групи, що перебувають в уразливому становищі. Крім того, забезпечити шляхи двосторонньої комунікації для людей, які потребують гуманітарної підтримки, особливо, щоб вони могли надати відгуки або подати скарги щодо наданих послуг і отримати своєчасну відповідь.
- Забезпечити, щоб зміст інформаційних матеріалів, тез, промов, виступів та вебсайтів охоплював представників всіх верств населення з урахуванням гендерних і вікових особливостей та соціально-культурного різноманіття.

Захист груп ризику, у тому числі захист від сексуальних домагань, сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань

- Забезпечити захист, евакуацію та підтримку активістам і активісткам громадянського суспільства, правозахисникам і правозахисницям, включаючи тих, які виступають за права жінок та особам, які належать до спільноти ЛГБТІКА+
- Розробити програми для вирішення проблеми відсутності документів про реєстрацію актів цивільного стану у представників ромської національної меншини та інших груп населення. Забезпечити, щоб люди, які рятуються втечею з країни, мали доступ до документів, навіть якщо вони зможуть виїхати і без них.
- Забезпечити, щоб жінки і діти, які є внутрішньо переміщеними особами, жінки і діти, які є біженцями, та всі ті, хто залучені до надання гуманітарної допомоги, усвідомлювали ризики торгівлі людьми та вживали ефективних заходів для попередження цього явища та захисту постраждалих.
- Фіксувати, постійно оновлювати та передавати інформацію про послуги та механізми перенаправлення для постраждалих від ГЗН у громадах на мовах і у форматах, доступних всім групам. Необхідно пріоритетувати питання безперервного надання послуг реагування на ГЗН, як необхідний для порятунку життя напрям. Пріоритетним напрямом діяльності також має залишатися надання допомоги місцевим організаціям, які надають послуги та житло постраждалим

від ГЗН. Окрему увагу слід приділяти жінкам і дівчатам, які переміщуються в межах України, особливо дітям без супроводу або розлученим з батьками, а також жінкам похилого віку, які належать до груп особливого ризику. Якщо послуги, механізми перенаправлення для постраждалих від ГЗН або відповідні організації відсутні у певній місцевості, слід використовувати Кишеньковий довідник з питань ГЗН¹⁷⁸ як основний посібник для неспеціалізованих суб'єктів надання допомоги постраждалим від ГЗН в рамках гуманітарного реагування.

- Забезпечити систематичне проведення оцінок ризиків протягом всього періоду кризи з метою розуміння проблем безпеки і ризиків щодо захисту всіх людей та зниження таких ризиків в рамках реагування.
- Забезпечити безперервне та розширене застосування і дотримання існуючого механізму Гуманітарної групи в Україні щодо захисту від сексуальних домагань, експлуатації та зловживань. Це передбачає забезпечення функціонування на базі громад міжвідомчого механізму подання скарг, а також розповсюдження інформації серед постраждалого населення, зокрема інформації про те, що таке захист від сексуальних домагань, експлуатації та наруги, які вони мають права та як можуть отримати доступ до механізму подання скарг.
- Забезпечити, щоб усі учасники гуманітарного реагування в Україні, включно з їхнім персоналом, працівниками партнерів, консультантами та підрядниками, усвідомлювали свою відповідальність та обов'язки щодо захисту від сексуальних домагань, експлуатації та зловживань, зокрема щодо повідомлення про випадки сексуальної експлуатації та сексуальних зловживань і забезпечення дотримання кодексів поведінки.

Захист на кордоні

- Збирати дані щодо таких ознак як стать/гендерна ідентичність, вік, інвалідність біженців з України, які рятуються втечею від насильства. Включати дані щодо інших аспектів інтерсекціональності, де це можна безпечно зробити. Працювати разом з партнерами, щоб забезпечити використання даних для розуміння динаміки щодо аспектів статі/гендерної ідентичності, віку та соціально-культурного різноманіття потоків біженців, а також для застосування таких даних у гендерно чутливому та інтерсекціональному реагуванні з точки зору програм та надання послуг.

¹⁷⁸ Кишеньковий довідник з питань ГЗН доступний українською, російською та англійською мовами.

- Моніторити ризики торгівлі людьми, сексуальної експлуатації та насильства щодо всіх біженців, приділяючи особливу увагу жінкам і дівчатам, дітям, розлученим з батьками, і дітям без супроводу, особливо на пунктах пропуску через державний кордон та великих транспортних розв'язках. Надавати інформацію про безпеку та ризики безпосередньо біженцям і біженкам, зокрема жінкам з груп особливого ризику – жінкам та чоловікам похилого віку, жінкам, чоловікам та дітям з інвалідністю.
- Забезпечити недискримінаційне ставлення до осіб, які не є громадянами України, зокрема до представників і представниць інших рас та корінних народів (ВІРОС), які перебувають в Україні, та тих, хто виїжджає з країни.
- Забезпечити, щоб всі системи в'їзду враховували потреби у захисті, фактори статі, віку, інвалідності та були відкриті для всіх заявників, які відповідають критеріям. Це має спонукати всіх шукачів притулку уникати незаконних способів в'їзду, які можуть значно підвищити ризики їхнього захисту і позбавити їх можливості отримати конкретні послуги із захисту та гуманітарні послуги, які їм необхідні для задоволення їхніх нагальних потреб, а також перешкоджати їхнім довгостроковим перспективам.

ООН Жінки в Україні

ООН Жінки, керуючись перспективою рівності, закріпленою в Статуті Організації Об'єднаних Націй, працює у напрямку ліквідації дискримінації щодо жінок і дівчат, розширення прав і можливостей жінок, досягнення рівності між чоловіками і жінками як партнерами та користувачами розвитку, дотримання прав людини, гуманітарної діяльності, забезпечення миру та безпеки. Структура ООН Жінки ставить права жінок у центрі всіх своїх зусиль, очолює та координує діяльність системи Організації Об'єднаних Націй задля того, аби забезпечити, щоб у всьому світі зобов'язання щодо гендерної рівності та врахування гендерної проблематики перетворювалися у дії.

В Україні ООН Жінки продовжуватиме приділяти пріоритетну увагу потребам жінок і дівчат під час кризи, спричиненої війною, у тісній співпраці з жіночими громадськими організаціями та іншими партнерами. За допомогою низки подальших оперативних гендерних аналізів ООН Жінки буде намагатися інформувати про заходи гуманітарного реагування та відстоювати пріоритетні потреби всіх людей, у тому числі з найбільш уразливих груп. Разом з CARE International ООН Жінки розроблятимуть наступний Оперативний гендерний аналіз, який міститиме первинні дані та дасть можливість почути голоси жінок і чоловіків з усієї країни. Документ стане доступним в середині квітня 2022 року.

Щоб отримати більш докладну інформацію про проведення систематичних оперативних гендерних оцінок у контексті війни в Україні, а також додаткову інформацію про роботу ООН Жінки в Україні, будь ласка звертайтеся за адресою unwomen.ukraine@unwomen.org.

CARE International

CARE International заснована у 1945 році і є провідною гуманітарною організацією, що веде боротьбу з бідністю у всьому світі. CARE International має понад сімдесятирічний досвід роботи у таких сферах як сприяння в підготовці населення до надзвичайних ситуацій, надання критично важливої допомоги для порятунку життя під час кризи та допомоги громадам у відновленні після надзвичайної ситуації. Особливий акцент CARE International робить на підтримці жінок і дітей, які часто надмірно страждають від катастроф. Щоб дізнатися більше, відвідайте сайт www.care-international.org.

В рамках реагування на ситуацію в Україні, CARE International наразі спільно працює з гуманітарними організаціями як в Україні, так і в сусідніх країнах, зокрема в Румунії, Словаччині та Польщі. Видача гуманітарної допомоги передбачає предмети першої необхідності, такі як продукти харчування,

засоби гігієни та спальні мішки. CARE International також надає грошову допомогу постраждалому населенню, пропонує житло та психологічну допомогу. Особливу увагу ми приділяємо спільній роботі з очолюваними жінками організаціями та жінками в рамках гуманітарного реагування.

CARE International Geneva
Chemin de Balexert 7-9, 1219 Chatelaine (Geneva), Switzerland
cisecretariat@careinternational.org
www.care-international.org
<https://twitter.com/CAREGlobal>
<https://www.youtube.com/user/CAREinternational>

ООН Жінки
01023, Вул. Еспланадна, 20, Україна, Київ
unwomen.ukraine@unwomen.org
www.unwomen.org
www.facebook.com/unwomenukraine
www.twitter.com/unwomenukraine
www.youtube.com/unwomen